

7
L. N. C. A. C. V.
EXAMEN
ET
CASTIGA-
TIONES

ANIMADVERSIONUM
GRÆBNERIANARUM

In
Historiam Morborum

Qui

Anno præteriti Seculi LXXXIX.
Vratislaviæ grassati sunt.

ANNO M. DCC III.

L. N. C. A. C. V.

R. K. A. M. E. N.

C. A. T. H. O. L. I. C. A.

S. T. I. P. E. N. D. I. U. M.

G. R. A. T. I. A. N. A. R. U. M.

Hilfshaus Morborum

Qui

Anno MDCCLXXVII

Veritas in gratia sua

ANNO M. DCC. III.

V I R O
ILLUSTRI ET EXCELLENTISSIMO DOMINO
DOMINO
JOAN. FERD. HERTODT
à TODTENFELDT,

Medic. Doctori Celeberrimo.

Sacræ Cæsareæ Majestatis Confiliario
& Archiatro Gravissimo

Academ. Leopold. Natur. Curiosor. Collegæ
meritissimo, &c.

Fautori ac Collegæ ea, qua par est,
reverentia colendo

Salutem & perpetuam felicitatem!

ILLUSTRIS AC EXCELLENTISSIME
DOMINE,

In publica commoda peccaremus, si longo sermone moraremur
Tua Tempora ut cum Horatio loquamur. Probe verò recor-
daberis, ante paucas hebdomades tandem è latebris Adversari-
rii nostri tractatus provolasse. In illis quantum sibi indulse-
rit ille juris in alios, nemo facile, nisi qui inspexerit, assequi judi-
cando poterit. Nostrium verò Collegium Vratislaviense potissi-
mum fuit materia iræ & invidiæ ejus, quæ linguam ejus ceu turbo
in omne genus convitiatorum rapuit. Profectò in eo enixè laborasse
videtur, ne ullum equitatis vestigium in Animadversionibus
quisquam deprehenderet. Quæ in re etsi ille enormiter in nos,
qui nullo unquam verbo ipsum offendimus, magis tamen in Illustre
Tuum Nomen peccavit, Illud in præfatione minus reverenter ha-
bens, prætereaque persuasus, Tantum Virum ejusmodi nugis le-
gendis vacare posse. Major est etiam equitas & prudentia Tua
cum summa morum gravitate conjuncta, quam ut suspicari de-
buisset, offæcem hanc detrahendi alius libidinem Tibi probari pos-
se. Minime verò Tuum, Vir Magnifice, fugimus tribunal, cujus
eruditionem summam non tantum Moravia & Austria, sed & Ger-
mania omnis admiratur, ac Augustissima Domus Austriaca suo
probat suffragio; Imò in conspectu nostræ partem collocamus,
quod partum hunc quodammodo videat ut suum limatissimo tuo in-
genio subjecisse. Sæet historia nostra cadatque tuo iudicio. Nisi verò
nobis blandimur, Adversarius Noster in hoc foro causa cadet. De-
traximus homini larvam & absque omni genuflexione illat as no-
bis injurias pro virili retudimus. Historiam cum Animadversioni-
bus Adversarii si componere placuerit, non difficulter, Vir Magne,

intelliges, quam enormi studio laedendi depravarit, quae recte dicta
sunt, & ex nostra infamia sibi parare gloriolam eruditionis studue-
rit. Obsupecies etiam, cum leges verba nostra truncatim ac depra-
vate relata, quo magis servirent calumniae. At quando curis fron-
tem nimis caperai am, Illustrissime Domine, explicare voles, pueriles
in Medicina errores haut gradatim Tibi in memoriam revoces illi-
us hominis, qui serio credit, sese velut Atlantem nutanti Medici-
nae Veteri humeros supposuisse. Magna ridendi etiam materia
suggeritur consideranti, quam bellus sit Grabnerus Grammaticus.
Non est, cur aliunde sollicitè exempla conquiramus, occurrunt illa
vum in dedicatione, tum in praefatione epistolari, & voto novi anni.
In illa praedicatione, quod Imperatoria Majestas Opusculum suum utro
inspicere sparsimque perlegere non NB. dedignatus, & ambas insi-
gnes dignitates, quibus, inquit, me tantis NB. impar (Si Gram-
maticam didicisset, utique scripsisset, impar) existimavi, di-
plomate duplici confirmare voluerit. In praefatione ad Te, Vir
Excellentissime, leges de gangraena scroti propter inflammationem
in viro, cui virga denuclabatur, & in superficie urethrae,
urinam involuntarie effluxit. Et quomodo non mireris enthu-
siasmum ejus in voto novi anni, quod ita incipit: Christus veni,
NB. Novus anne veni, renovate veni sol.

Mirè, fatemur, deliciatur in materia plagii. Dedimus ergo
uni ex nostro ordine negotium, ut Plagii an reus sit Grabnerus, di-
spiceret. Is cum Theatrum Antagonisticum illius pertigisset, no-
bis retulit, vix elegantior in reperiri in toto hoc scripto periodum,
quam non in Auctore aliquo possit ostendere, & jam in coerat totus
ut exemplis Illustribus illud comprobaret, quod tamen consilium ab-
jecimus, contenti ipsius Confessione, quam edidit in praefatione ad
T. Excellentiam in haec verba: Auctorum nomina Ercheri Adami
Lipenii, aliorumque ex quibus haec elegit a magro ex-
cerpsimus studio NB. NB. quandoque de industria conisimus,
imitati exemplum graviorum Scriptorum, sincere fidem ser-
vantium, id est, surrive multa sublegi bis Auctoribus, eosque sub-
inde

inde nominare nolui, certe non alia de causa, quam quod ex Indictibus quatuor Auctorum consarcinare tractatum, etiam ipsi Grabnerovideretur labor non Doctore, nec quodvis tyrone, sed tantum stupido dignus. Quam inique nos oneravit plagiariorum primipilus Grabnerus crimine plagii, non aliunde, nisi ex tractatu ipso, pro insigni Tua benevolentia cognosces. Ignosce vero nostrae libertati, & si sanari potest Grabnerus, eum benigne mone, ut sibi consulat. Fama circumfertur, eum denuo nobiscum in arenam descendere velle. Utinam vero in tempore infelicia abjiciat arma, quocumq; tergo (etiam bubulo) amictus in aciem processerit, eum, quia sine erroribus ne hiscere quidem potest, non magis metuemus, quam exercitati milites solent metuere larvas. Tanta est nostrae causa equitas, tantum nobis juris pollicemur, favorem, nam quibus privilegiis in jure utroque Collegia gaudeant, nemini ignotum. Nota est in Decretal. Sixti constitut. qua prohibet, ne in Universitatem vel Collegium proferatur ex communicationis sententia. Sed nimis diu T. Excellentia negotia interpolavimus, finiemus, sed non aliter, nisi in cultu & veneratione Tui Nominis, DEUM precati, ut Te Vilantissimo Custode Sanitatis Augustissime, Domus Austriae, LEOPOLDUS Magnus, Caesar invictissimus per multos annos illibata fruatur valetudine, ut Augustus Rex, illud Orbis, qua meliores partes sequitur, delictum & spes, à morborum insultu vivat immunis, & olim sceptra nemini, nisi ex se nato tradat. Ita Maximi Parentis Divina Virtutes in filio Rege qui expectationem Europe sustinet, continuat & nulla unquam temporum injuria diminuentur, sed & in periculis fulgidissime lucebunt, nec hostilis invidiae caligine obscurabuntur. Majora neq; Tu desideras nec nos latiora apprecari possumus.

Tuae Illustris Excellentiae

Damus Vratisl.
An. 1703. 14. ante Decemb.

deditissimi
Acad. Leopold. Nat. Curios.
Collega Vratislav.

Simul ac octavo Mensis Octobris die
 Animadversoris nostri opus Lipsiâ missum
 nobis redderetur, illud diligenter, sepositis
 aliis negotiis excussimus, nec, quod summæ
 erat patientiæ specimen, illud ante abjeci-
 mus, quam à capite ad calcem fuisset evolutum. Non
 autem facile alicuj, nisi sit admodum robusti stomachi,
 fuerimus Auctores, ut nimis avarè aviditatem suam ex-
 plere satagat, nisi idem sibi accidere velit, quod contingit
 eis, qui pedem incautiùs in officinas coriariorum, & cer-
 donum immittunt, atque hinc temeritatem suam & sto-
 machi subversione & capitis dolore expiant. Certè non
 minori harum schedularum Lector, sed magis tetris ex-
 halationibus infestabitur, quam si in cerdorum versare-
 tur officinis. Adeo omnes paginæ plenæ sunt sordibus.
 Aptissimè hoc monumentum comparaveris Templis
 Ægyptiis. Illic enim ipsum delubrum forinsecùs pulcherri-
 mum est, simul atque maximum sumptuosis lapidibus extructum,
 atque compositum, ceterùm si intus Deum requisiveris, aut simiam
 invenies aut hircum &c. ut cum non nemine loqui nobis li-
 ceat.

Prima operispagina Imagine Summi Monarchæ, in
 cuius veneratione cultior Orbis, unâ nobiscum hæret de-
 fixus, exornata est, oculosque intuentium in sese con-
 vertit; in tractatibus autem ipsis deformis simia ubique
 horrorem incutit, ac verbo Martialis, *ab amore recens hircus*

A

nares

nares graviter ferit, sicut ex progressu tractationis magis patebit.

Scripseramus Historiam morborum, in id summo-
perè intenti, ut vera scriberemus, gnari, veritatem juxta
effatum Ciceronis esse fundamentum historiæ, eamque
veritate definiri, *juxta Timæum* teste *Polybio*, sicuti regula
rectitudine definitur. Quibus itaque innotuerat, anim-
adversiones in Historiam Nostram ab hoc homine texti,
in eam inciderant sententiam, fore, ut operosè, advoca-
tis undique auxiliis, ostenderet, morbos à nobis descri-
ptos, cum his symptomatibus, Vratislaviæ non fuisse
grassatos, nec modo à nobis adumbrato, curam rectè
fuisse institutam, aliam quoque fuisse aëris constitutio-
nem. At illos aut spes fallit, aut fefellit. Planè alia tra-
ctatus hujus facies est. Nam *modo* animadversor hic, si
Diis placet, planè allotria tractat, quæ nullam cum Histo-
riâ habet affinitatem, *modo* dicta nostra aliorum Aucto-
rum suffragiis, quæ undique ex indicibus corrasit, con-
firmat; *modo*, ut simiam agnoscas, etiam ipse Historicum
agit, *modo* autem auctorum à nobis citatorum, quorum
textu transcribere non vacabat, nec Lectoris, ut id fie-
ret, intererat, loca ex chartâ in papyrum transfert, mirâ
usus astutiâ & fraude, dùm dissimulat Auctores illos in Hi-
storia Nostra fuisse allegatos. Si hîc substitisset, nihil ne-
gotii cum homine hoc nobis intercessisset & injurii esse-
mus in Lectorem, si vel verbum de his in tractatione no-
strâ adderemus. Non autem intra hos sese continuit li-
mites Animadversor, sed, ut de minutis & angustiis pro-
pter unius alteriusve literæ transpositionem aut omissionem
concertationibus nihil dicamus, improbo fastu tur-
gens, magna virulentia hinc inde Historiam arrodit, ac
nostras sententias suggillar. Manifestissimè miser forex
pro-

prodidit, quod non boni publici studio, animum ad parandas has elumbes annotatiunculas appulerit, sed ut Nostræ aliorumque famæ insidiatus, suæ velificaretur. Eâ enim in opinione versari videtur, nostras, si quæ sunt, laudes, ad suam pertinere contumeliam, neque se rectius, quam obscurato alieno lumine, inclarescere posse. Ut ut autem indignum generosa mente facinus esse perejusmodi anfractus, ad famam majorem grassari cuivis contet, nihilominus nos turpissimæ merito socordiae accusari possemus, si muti metu mussaremus, & non criminatio-nes illius masculè retunderemus. Exequemur, quod proposuimus, brevissimis, illa verò aliquantò prolixius deducemus, quæ ad praxin aliquod momentum afferre possunt, & aliqua sese utilitate commendant. Obiter etiam eas verborum phrasiumque herbas, quæ non, ut quondam *avorum* & *atavorum* Catonis allium ac *c. spe olent*, sed hircam & nescio, quam *cutim* in *Transtiberina* regione quondam macerari solitam, & unde Thais amantibus nausæ ac fastidio erat, evellemus, non tamen omnes, cum nimis multæ à barbaro hoc & semidocto conscribillatore (sit venia verbo) & indicum compilatore in hunc tractatum, fuere allatæ. Si ex his nostris laboribus, quod optamus, eum retulerit fructum Animadversor, ut modum suum mensuramque cognoscat, ac modestius de se & aliis sentire dicat (*nam qualis & quantulus sit, ipse hætenus ignorat, & eum staturæ sit bipedalis & distortæ, se Colosserotis speciem & proceritatem habere non minus temerè, quàm falso credit*, ut ore Salmastii loquamur) & ipsi & nobis gratulabimur, ac nos magnum operæ pretium præstitisse credemus. Quod si præter spem, res aliter ceciderit, ipsi quidem cum illo seram contentionis non reciprocabimus, sed dispiciemus, an alii afflicto viri hujus pædagogicè vani cerebro, vel

musicis organis, quæ per vitam suam sæpè etiam in nuptiis animavit, vel aliis, etiam ingratoribus & acerbioribus modis mederi queant.

Quàm inepto scribendi & confarcinandi pruritu Animadversor hic laboret, statim in limine luculentè aperuit, dum inutilem nobis de omiſſa in dedicatione voce Domini litem movet, & aliquot paginas hac de re otiose implet. Nos eo Augustissimum Imperatorem sumus profecuti cultu, qui pietatem nostram in longè Clementissimum Regem, quàm nemini inter subditos omnes cedimus decebat, i. e. summo, erimusque numini & Majestati ejus semper devotissimi; at fas nobis esse putavimus, in testanda veneratione iis verbis, quibus intimam animi subjectionem ac vota pro perpetua Augustissimæ Domus Austriacæ prosperitate; ac vicissim indulgentissimum suppremi in Orbe Monarchæ, in omnes subditos affectum omnium optimè exprimi posse credimus. In nostra autem dedicatione, præter innumeros alios, imirati sumus Petrum Lambecium Consiliar. Historic. & Bibliothecar. Cæsar. qui gratia Cæsarea liberrimè usus, de eaque *non tantum presenti sermone, verùm etiam per familiares propria manus epistolâ à S. Majestate jussus est esse securus.* Et cum ipsè Græbnerus agnoscat, quòd *Dominum & Imperatorem, seu Principem dici idem prope modum sit* (qua in re quidem puerilem committit errorem) annon. satius fuisset tacere, quàm turpem animi inpotentiam, ac infandam in Historicis imperitiam prodere? In conjicienda sanè causâ omiſsi hujus verbi David nosster, ut ex dictis elucescit, non Oedipus est, sed Davus. Puer sit, necesse est, in historia, ac civilium rerum notitiâ admodum rudis, qui in rebus Cæsarum Romanorum à temporibus Caroli M. ad Augustum, Tiberium, Alexandrum Severum, Julia-

Julianum aliosque provocat. Non ita deliramus, ut nefas existimemus, Domini titulum Nostris Imperatoribus tribuere, quem Augustus & Ejus successores, tanquam opprobrium & maledictum exhorruerunt. Et quod Deminorum nomine Prisci illi renuerent appellari, ejus rei causas non obesæ naris Animadversori, sed Viris notitia rerum politicarum conspicuis cognoscere datum est. Quid vero de farragine illâ testimoniorum p. 2. & 3. ex Speidelio sentiendum sit, vel is noverit, cui aureum Hermann. Conringii Librum de Germanorum Imperio Romano, & Jacobi Lampadii aliorumque scripta evolere curæ cordique fuit. Enimverò jam hæc curæ nos non fatigant, ut ut etiam de his rebus non contemnenda in medium proferre possimus, meritò tamen in alium commodiorem locum differimus, aut potiùs aliis relinquimus, Animadversorem autem ad Grammaticam ablegamus, in cujus regulas tam enormiter peccavit. Non credidifemus oculis nostris, cum pag. 3. in fine legeremus: *deinde respondebunt in Miscellanea Curiosa sive Ephemeridibus Medico-Physicis A. C. L. N. C. rarâ hoc vocabulum inveniri, nisi iterum p. 6. occurrissent hæc Græbneri verba: (2) Sacram Cæsaream Majestatem in Miscellanea Curiosa Ann. 2. 3. & 4. Dec. I. Dominum Clementissimum quidem Curiosi salutarunt, quæ ignorantia, nisi ferulas, certè scuticam meretur, quis enim, quantumvis puer vocem Miscellanea substantivum esse cum Græbnero credens, virgas effugeret? p. 3. iterum Animadversor ita loquitur: postea Domitianus, qui postremus per Italam ortus Imperium rexit, se Dominum Deum dici cepit, quæ admirabiles styli Græbneriani Veneres neminem non in admirationem rapere possunt.*

Ex præfatione ad Lectorem, dente Theoninò arrodit illa verba nostra: Morborum, qui anno 1699. grassati

apud nos sunt, historiam condere aggressi sumus, in hæc
 p. 9. erumpens verba: *Morbi in Historia illorum recensiti*
(quorum etiam aliquot omitti, v. g. apoplexia, affectus apud nos
non inconvetus, & singulis serè annis recurrens) jam ab Hippo-
cratis tempore, paucis fortè exceptis, grassati fuerunt, & quotidie
ubicunque terrarum & gentium grassabuntur. Quid inepti-
us dici, aut scribi poterat? Annon etiam morbi, quos
Viri Celeberrimi ab ipso Animadversore nominati, Wil-
liffius, Ballonius, Sydenhamius, Donckerus, Ramazinus
aliique descripserunt, hætenus in orbe grassati sunt, &
& porro ulterius grassabuntur, quamvis, non quotidie &
ubicunque, sicuti ineptissimè addit? Novorum morbo-
rum Historiam iniquissimè à nobis exigit ille homo, qui
ne in Physiologia quidem ab ingeniosissimis Viris supe-
riori seculo quicquam veteri doctrinæ fuisse additum in
Med. Veter. restit. nobis voluit persuadere. Ast, ait, ali-
quos morbos in Historia recensitos, à nobis fuisse omissos.
Ita quidem loquitur, sed revera nescit, quid scribat. Si
morbi recensiti sunt in Historia Nostra, quomodo sunt o-
missi? Verum tamen est à nobis de apoplexia non fuisse
actum; occurrit, fatemur, hic affectus apud nos, & singu-
lis annis recurrens, & non paucos prosternit. At ejus Hi-
storiam jam tum concinnaverat Collega noster D. Hel-
wich, & ad Magnificum Academiae Nostræ Præsidentem, Dn.
D. Schræckium, eum in finem, ut Ephemeridibus Nostris
infereretur, miserat, ac sequens responsum à Viro Illustri
obtinuerat: humanissimas Tuas unà cum historia Apoplexiae re-
ctè obtinui --- Eleganter sanè & doctè, quicquid de gravissimi il-
lius morbi natura & signis dici potest, producta invenio, ut aliorum
etiam morborum tractationem à Te persciendam quàm maximè
exoptem, & post aliqua addit, se operam daturum, ut Ephemeri-
dibus accedat, quod & futurum speramus in Appendice
 ann.

ann. 9. & 10. Dec. 3. Omisimus itaque tractationem hanc, ne crambem bis coctam apponeremus.

Nostram spem, quæ sustentabat nos fore, ut institutum nostrum à Viris æquis & in Medicina exercitatis, quod in præfatione augurabamur, non improbaretur, non fuisse vanam & fallacem, nec cogitationes inanes, eventus docuit. Optimis enim Viris etiam ipsa historia non contempta, sicut ex Prodomo Examinis intelligi potest. Parùm autem abest, quin nobis gratulemur, animadversori Nostro Historiam hanc non arridere, qui nostra scripta non à quovis inepto compilatore probari cupimus, sed à doctis, quippe & nobis placet Hector Nævianus, qui, ut est apud Ciceronem, *non tantum laudari se lætatur, sed etiam à laudato Viro.* Et sicut nos nunquam ea cura exercebit, ut calcei nostri ad distortissimum pedis Græbneriani exemplum quadrent; ita nec unquam erimus solliciti, ut opuscula nostra pravissimo Græbneri iudicio sint conformia. Ferremus itaque æquissimis animis aliud videri de Historia Lipsiensibus, Jenensibus Professoribus aliisque, aliud Græbnero, ab illis laudari, ab hoc reprehendi, sed dùm hic innuit, ne institutum quidem (quicquid tandem de ipsa historia fiat) de scribenda historia sibi probari, profectò mentem & pedem æquè sibi vacillare declarat.

Præter nugas alias, quæ ut nos mordeant, Historiam tamen non teriunt. p. ii. addit: *præfationis conclusioni conclusionis etiam loco hæc distinctio annexenda inter artem & artificem, Medicina ars vel scientia ultimum quidem finem, ut pote sanitatem semper obtinet, Medicus non item. Nihil magis crudum chartæ illini poterat. Tetram prodit ignorantiam, dùm Medicinam Artem vel scientiam esse dicit.* Nos verò brevitate causa infulsum Animadversorem remittimus ad Porticum.

cum Æsculapii Petri Laurenbergii, eique capitis 7. lectionem commendamus, ut discat, quod tyronibus notum est, Medicinam esse artem. Sed iterum pueriliter errat, dum ait, quod *ars Medica semper finem seu sanitatem obrinet*. Nos in pueritia nostra edocti sumus artem aliam esse *ἀριστέτην* vel definitam, cujus artifex, si adsunt materia, instrumenta, aliaque necessaria, sine suo nunquam excedit, ut textoria, sartoria &c. aliam verò *ἀόριστον*, vel indefinitam, itemque *εὐχάστων* vel conjecturalem, cujus artifex, etiam si officio suo exactissime satisfaciat, non raro tamen sine frustratur; ex hoc autem artium censu esse Medicinam in propatulo est. Conf. Clar. Brunon. dogmata Medica gener. in præliminar. Nam quod Medicina omnes morbos sanare non possit, adeoque finem sæpè non assequatur, rotundè fatetur Hippocrates in lib. de Arte, & legi hac de re meretur libellus Francisci Tidicæi in Jatro Mastigas. Agnovit illud etiam Seneca epist. 95. ad Lucilium scribens: *Non ideo nihil sanat Medicina, quia non omnia, & Cicero l. 2. de Nat. Deorum; egri, quia non omnes convalescunt, non ideo nulla Medicina est.* Si Medicina semper assequeretur finem suum, ipsam superaret naturam, quæ non raro impedita à fine suo aberrat, veluti cum aut monstrâ componit, aut defecta edit corpora, ut Scaliger alicubi loquitur; Natura autem longo intervallo post se relinquit Medicam artem, ut Hippocrates sæpè inculcat, Sed tædet, pigetque de rebus sole meridiano clarioribus vel syllabam addere.

Insatiabile contradicendi cacoërthes Animadversorem adegit, ut verba, quibus Historiam exordimur, sequentia: *anni 99ni Januarius præterlapsi proxime sæculi horridum Vratislaviensibus reddiderunt nebule & venti, carperet. En Dictatoris verba: Hac scriptio parùm nobis probatur; Cur ita?*

ita? alioquin, inquit, Historia Morborum eodem anno 1701. quo
 praeo NB. subjectam & conscriptam exinde quis colliget. O
 portentum! Vah! quam gravis causa est, cur scriptio
 haec Græbnero parum probetur! Vratislavia scilicet loco
 movebitur, si Historia Nostra eodem anno & scripta &
 typis expressa est. Jugulum vero miserorum petit, dum
 vocem nebulae expungit, & nubila substituit: eò quòd
 nebulae & venti quam maxime dissent, adeo illas hi dissipant.
 Nebulis caelum die Mensis Januarii 23. & 25. anno 99.
 præterlappi seculi fuisse obductum, ipse agnoscit, nec ven-
 tos spirasse negat; cur ergò sævit in vocem nebula, quia
 nebulas ait, venti dissipant? Enimverò ubi à nobis vel ver-
 bo insinuat, quòd eodem die aut eadem hora, nebulae
 & venti aërem turbarint? Quid ergò opuserat ista Tuâ
 correctione? sed audi, annon & ipsa nubes, unde caelum
 dicitur nubilum, à ventis dissipantur? Et, estne tanta in-
 ter nubes & nebulas differentia? Sane non arbitramur.
 Doctissimus Honoratus Fabri tract. 6. p. 436. Nebula, in-
 quit, est nubes crassior, humifera, rorida, ut constat experientia,
 hinc multam humiditatem illum terræ tractum, cui incubat, hinc
 etiam gravior est, & terræ infidet, nec sursum atollitur. Exi-
 guum sanè inter nebulam & nubem intercedere differen-
 tiam, vel ex Meteorologia Joh. Garcaei, quæ Vratislaviae
 obvia est, discere potuisset.

Divisionem novam Anni instituere nunquam volui-
 mus, nec, si illud in mentem venisset, deliria Græbneriana
 imitati essemus, quippe quibus quondam cum cura lectæ
 sunt præclarissimæ Scaligeri, Petavii, Ufferii &c. alio-
 rumque de annis Græcorum, Judæorum, Ægyptiorum,
 Romanorum, aliarumque Gentium lucubrationes, nec
 doctrina temporum adeò ignota est. Priores verò tres
 anni Menses is, qui indicem construxit, dixit hyemales,
 B non

non quòd verum hyemis initium finemque ignoraverit, sed ut verborum compendium faceret, & revera hyems in hos menses incideret. Par autem est ratio etiam in reliquis.

Non crederet facilè quisquam hominum, tam insano convitiandi studio vexari posse, ut vel in indice opusculi occasione in calumniandi capter, at illud tamen factum est à nostro Animadversore. Non deessent nobis argumenta, si præfractè vellemus, non nostram, sed nobis tributam sententiam tueri. Unum adjicimus, *tantum non omnes homines*, ut cum Doctissimo quodam Viro loquamur, *in dividendis anni temporibus ad aëris secundum primas qualitates temperiem respiciunt, & hyemis nomine intelligunt frigidum tempus, veris autem dies illos temperatos, qui frigidum tempus excipiunt, æstatis autem dies calidos &c.* Jam autem frigus, ut notum est, his mensibus, Januario, Februario, Martio apud nos sævit, cur ergo esset tantum nefas, eos dicere hyemales apud nos? Certè, quia in Ægypto Menses duo nominati priores exhibent dies moderatos, Ægyptii hos duos Menses Vernales dicere non dubitant, ut colligere licet ex prospero Alpino nisi tallimur & aliis. Nec apud Abyssinos ipsum Septembrem mensẽm vernalem appellare ob eandem causam piaculum est, non obstante Astronomi à divisione anni, secundum Solis ingressum, & in Signis Zodiaci moram quam adhuc Scholæ trivialis alumni didicimus, optimè gnari, hyemem incipere apud nos, quando Sol est in primo gradu Capricorni, desinere autem, quando ad primum gradum arietis pervenit; ut jam de vere, æstate &c. nihil dicamus. Ipse Galenus in dividendis anni temporibus observari cupit, *cujusmodi acciderit aëri mutatio crasæ.* Imò, si antiquitates scrutaris, in proptatulo erit, quòd Solis per signa cœlestia

stia transitus, atque cum eo conjunctus Stellarum errantium ortus & occasus heliacus, astronomicae anni in quatuor tempora divisioni occasionem dederit, quatenus ille hoc suo transitu agendi opportunitates, quæ, ut rustici censent, aëris temperiem pro fundamento agnoscunt, indicat &

tempora, quæ messem, quæ curvus arator haberet,
 aut verbo Ovidii, *seguarurain veteres revocent cultus.* Sed hæc Momus noster pensi non habens, arripuit tricandianfam ambabus, homo suis laudibus intentus, vel Diario suo Meteorologico, libro inficierissimo, hederam suspenderit, quod luculentius ex iis, quæ immèdiatè subjicit, imò ad oculum patet. Scilicet ipse nec Barometro, nec thermometro unquam usus, ut p. 14. fatetur, *sed sensuum externorum auxilio & judicio* (quasi illi, qui dicta instrumenta adhibent, sensuum ministerio non uterentur) *temporum & ventorum mutationes observavit ac diarium composuit,* worinnen die tägliche Anmerkungen vom Gewitter enthalten sind/ wenn es nehmlich ein heller schöner Tag gewesen/ gestürmet/ oder geregnet/ und von welcher Ecke des Horizontes der Wind hergeblasen -- / nebst bezeichnung der Aspecten/ so ieder Tag darbey eingefallen / ut optime summam hujus operis exhibet curiosissimus & doctissimus Auctor, *novæ criscoe temporum* p. 262. Cum itaque in Historiâ Nostrâ legeret, nos ad aëris vicissitudines rectius observandas laudatis ante instrumentis usos esse, excanduit, ut pueri & feminæ levi de causa irasci solent, & ea, qua pollet, tribunitia potestate, non tantùm infamia notat machinas has, sed & ex Musæis proscribit, dùm *non exactè ubi vis locorum/ respondere & circa determinationem frigoris, caloris & gravitatis sæpissimè nos decipere posse* (cùm nunquam adhibuerit ipse) magna sive temeritate, sive

fiducia affeueret. O calamitosam istorum instrumentorum sortem! O acerbum exilium, quo impostertum multabuntur! Felicem vero Græbneri librum, quem omnes Ephemeridum Meteorologicarum scriptores, tanquam exemplar exactissimum sibi ante oculos ponent, si nimirum peponem pro cerebro gerant. Ista instrumenta ne nescias, suos quidem semper habebunt vindices, etiam tunc, ubi Græbneri Meteorologii, à blattis & tineis consumpti, aut aliis necessariis usibus impensi, ne memoria quidem supererit. Nihil quicquam enim in his chartis offendas, quod non à textore quovis, cerdone, & rustico proficisci possit, aut quod ad posteros propagari mereatur. Et tamen cum tam modicum Græbnero sapientiae accesserit, adeo elati animi est. Fundus calamitatis huius, est quod ignoret Græbnerus adhuc, cur Viri docti ubique terrarum Meteorologicas observationes habito ad barometra, & thermometra respectu instrui optent. Hi quanta observationibus intercedat vel discrepantia, vel convenientia cognoscere voluerunt, tunc aliis de causis multis, tunc ut regulas pro divinatione tempestatum inde formare possent, qui quantivis pretii labor esset. Sed facile videbant Viri Clarissimi, daß die general Constitution über den ganzen Erdboden hierzu den Grund legen/ denn weil unter der Zonâ torrida nur 2. Winde das ganze Jahr regieren/ und alle Abwechselung sich nach den Zonis temperatis hinziehet/ als haben die Holländer dem zu folge fleißig in ihren Seefahrten anmercken lassen/ in welcher Gegend der Länder sich die Winde verdröhen/ und einen andern Cours nehmen/ ut Auctor novæ criseos pag. 246. loquitur; pak hère addens: Über dem sind auch nöthig zu wissen die unterschiedene Arten der Horizonten oder Lustpläzer wie viel deren/ so auf der Erduugel keine Ge-
meinn

menschafft mit einander haben / welches denn von der Höhe
 jeder Luft determiniret wird / so sich kaum 10000. Fuß
 hoch erstreckt / desgleichen wie die unterirdischen Witter-
 ungen ein grosses hierzu contribuiren / da die Oefnung
 der Erden (als in den neubekandten Ländern von Virgi-
 nia und Carolina zuspihren ist) fast täglichen Regen verur-
 sacher / wenn in sandichten trockenen Orten / als Egypten
 und angränzenden Plätzen es fast niemals oder selten re-
 gnet und daher diese Scientia meteorologica nothwend-
 ig das thema terrestre zu ihrer Versicherung wohl muß
 untersuchen haben / ehe sie einige Vorherkündigung des
 Gewitters sich wird unternehmen können. Hæc inquam,
 omnia probè perpendebant, & hinc ubique in orbe erudi-
 tos ad curiosas observationes qua monitis, qua exemplo
 accendebant. Vidit jam Respublica litteraria ex obser-
 vationibus thermometricis & barometricis utilitates, &
 non sine sensu delectationis à quovis ortæ ex his obser-
 vationibus regulæ divinatoriæ, tum alibi, tum in Clar. R.
 J. Camerarii Ephemerid. Meteorolog. Tubingenf. p. 14. &
 fqq. legi possunt. Cum illis, si simul fuerint exulta-
 quæ à Celeberrimo Viro Dn. Matthæo Slütero J. U. D. &
 inclytæ Hamburgensis Civitatis nuper Syndico, hodiè ve-
 rò gravissimo, ut ex novis literar. Germaniæ intelligi-
 mus, Consule, Germaniæ nostræ ornamento proposita
 fuerunt, non est dubium, quin meteorologia vulgaris ali-
 am mox faciem sit indutura, Optimo suo merito sanè
 Cœlio-Slüteriana Meteorologia & insigniter laudata &
 egregiè aliis commendata tom. 3. observ. selestar. Halenf.
 obs. 20. à p. 394. Non possumus etiam, quin doctos roge-
 mus, ut unâ nobiscum observent, an certitudine infallibili
 gaudeant ea, quæ Presbyter Syro-Damascenus, quem
 nuper hîc Vratislaviæ vidimus, Viro Clar. Georgio Ba-
 glivio

glivio Romæ suggestit, & ab hoc proposita fuere in experimentis de sanguine &c. quæ specimini 4. librorum de fibra motrice addita sunt. Nimirum Sacerdos ille *ita procedendum esse docuit: post duas vel tres horas à factò novilunio, vide, quæ temporis constitutio, qui Venti tunc regnent, & qualem constitutionem ventosque dictis horis observaveris, tales durabunt ad tertiam dein Luna scilicet ad dictam horam, quæ factum est Novilunium. Si tertio non mutetur, durabit ad 5. circa dictam horam, si neque quinto, ad 7. ad 7. ad 9. à 9. ad 11, ab 11, ad 13, ab hoc ad 15, inde ad 17. hinc ad 19. ad 21, ab hoc ad 23, ad 25, ab hoc demum ad 27. finem Lunaris periodi. H. J.*

Tacite exprobrat, quòd ad speciales in designanda aëris constitutione observationes non descenderimus, at hoc neque Hippocrates, nec Ballonius, nec alii fecerunt. Si animus fuisset scribere Historiam naturalem, dedissemus utique operam, ne quicquam lectorem lateret eorum, quæ circa aërem notari voluit Vir summus Robertus Boyle *in generalibus capitibus pro historia naturali p. 2. at aliud erat propositum nostrum.*

In historia pleuritis nothæ, quam nostra pace componere licet cum curatione Amati Lusitani cent. 3. c. 67. p. 522. & seqq. nec in historia doloris lumborum invidia quicquamprehendit, quod mordere possit.

In historia arthritidis obiter aliquid de insalubritate Vini Hungarici à nobis inspersum dictumque p. 3. Hungariæ solum totum ferè calce viva esse substratum. Id autem Adversarius p. 18. *licenter dictum esse causator.* At disertè p. 4. professi sumus p. 4. illud nos asserere fide Jacobi Tollii, qui curiosissimis oculis Hungariam perlustravit. Verba Viri illius hæc sunt, Epist. Itiner. 5. p. 144. *Est Hungaria ea fecunditate fertilitateque ut nulla cum ipsa Regio tota Europa, forsan & toto Orbe possit comparari. Eidem habebis,*

bebis, Perillustri Domine, ubi rationem reddidero, siquidem totum ferè calce viva substratum est ejus solum, quod subinde tam molle est, ut unico vertatur & exaretur equo. Cum igitur crusta superior pluvia permaduerit, atque hæc ad calcem vivam penetrarit, tum exestivans illa calidissimos expirat halitus, qui subtus frugiferam istam crustam excalfaciunt, Sole, qui hic fervidus, de super eandem fovente. Ex hoc igitur humoris pluvialis, qui in terre gremium descendit, tanta oritur fertilitas; ut semel leviter vertisse terram sufficiat, quò luculentissimas fruges ferat &c. Ex his apparet, id quod non sine optimo fundamento dictum, temerariè ab Animadverfore in dubium esse vocatum.

Non licenter autem, sed imperitissimè Animadversor p. 19. inter evacuationes & excretiones consuetas naturales, hæmorrhagiam uteri refert, atque ita insigni præbet documentum, eos, qui ex indicibus solis sapiunt, in hisque terendis ætatem consummunt, raro exactam rerum sibi comparare cognitionem, sed sæpissimè in prima turpiter impingere principia.

In Historia febris petechialis Animadversor noster modo hoc illud fastidit, ac sanis insalubria substituit, quasi picà laboraret. Initio p. 7. candidè fassi sumus, nobis urinas sanorum hominum lotio similes non fuisse oblatas, excepto unico exemplo, addimusque fidem Autoribus iis non esse detrahendam, qui sanas urinas in febris petechiali se observasse scribunt. Miratur Animadversor p. 26. quòd urina sana nobis non fuerit oblata, imprimis in Illo Collegarum, qui ultra 200. febris petechiali detentos sine V.S. tractavit. Enim vero nihil erat causæ, cur miraretur Animadversor; nam cum febris petechiali neutiquam indivulso nexu conjuncta est sana urina, sed, ut opti-

optimè Sennertus, quem citat, interdum illud fit, Doctiff.
 Fracastorius in præclaro opere de morb. contag. l. 2. c. 6.
 fol. 119. febrim patechiale Naugerii describens, nullam
 prorsus facit mentionem urinæ sanæ, Zacutus Lusitanus
 lib. 1. hist. Princ. Medicor. de morb. intern. hist. 82. quæst.
 p. 627. legitime, verè, propriè, & strictè sumi malignitatem,
 scribit, quando morbus sevit intense, manifestè, atrociter --- &
 secundum unversum corporis habitum, faciem, pulsum, urinam,
 respirationem, excrementa, actiones & c. invadat & c. ubi etiam in
 malignitate, mutationem urinæ agnoscit Zacutus ille. Bur-
 serus de febrì Epidemica petechiali probè agnoscendâ & curandâ
 cap. 23. disertè describit: Quod urinas attinet --- licet ex ratione
 coloris, consistentiæ, contentorum & c. non nihil per hunc morbum va-
 riant, ut plurimum tamen crassæ, spumosa, rubicunda, frigore
 corruptibiles, seu turbati & confundi faciles & c. existunt. Agit
 hac de re satis diligenter doctissimus Vir Paulus Neu-
 crantzius in eruditissimo de purpura opere cap. 16. ubi
 egregiè ostendit, quòd urina in hoc morbo nec substantiâ, con-
 tentis, colore aliisque accidentibus sibi semper similis effluat. & p.
 201. ita disertè scribit: Urinæ crassæ, turbatæ, confusæ ac rubi-
 cundæ colore, saturatæ frequentiores in purpuratis febb. apparent
 & c. multa alia, quæ lectionem merentur, hîc invenias.
 Nec Auctor pyretologiæ mysticæ hîc dissentit p. 182. scri-
 bens: Frequentius tamen, naturâ partem materia corrupta per
 illam evacuante, crassâ & turbida apparet, ac intensioris coloris
 est, & crassum, rubrum ac conturbatum, diffusumque habet sedi-
 mentum & c. His Auctoribus sexcenti alii addi possent, si id
 à nobis ageretur.

Quod de urina in febb. petechialibus, communiter
 asseritur, illud & de pulsu à non paucis traditur; sanè ex
 communi hac opinione ortum illud lippis & tonforibus
 notum: pulsus sanus, urina sana, & tamen ager moritur;
 neque

neque tamen veritus est Celeberrimus Wedelius palam alicubi profiteri, quod nunquam ferè potuerit deprehendere calorem & pulsum respondisse penitus naturali, & non obscure traditiones istas imperitiæ Medicorum adscribit.

Effata nostra de urina in morbo hoc epidemico, firma experientiæ basi inittuntur, nec alia concuti possunt ratione, quam exemplis contrariis, & domesticis quidem, non aliunde petitis, qua in re Momo nostro aqua hærebit. Et si fieri potest, ut omnes ægrotantes in febris hac maligna, hoc vel illo tempore excernant urinam sanam, quod Donckert in idea febris petechialis passim tradidit, cur etiam oppositum evenire non posset, ut scilicet alio tempore febris hac correpti, urinam reddant, quæ lotio sanorum non sit similis? Agnoscit sine dubio in hac febris petechiali Græbnerus in sanguine ebullitionem & fervorem; jam audiat Joann. Donatellum de febb. malignis, contra Angeluc. disputantem p. 34. & seqq. si quis concederet maximam adesse in humoribus omnibus & sanguine ipso ebullitionem ac fervorem, & nullam in sanguine fusionem fieri posse crederet, hunc non Philosophum, non Medicum sed lapidem existimarem, si maximum admitteret sanguinis & humorum omnium fervorem sero manente inalterato non amplius lapidem vocarem, sed molarem, quod si data in sanguine vehementi ebullitione, aut aliqua, quamvis parva saltem, tenuioris portionis fusione, putaret postmodum contingere; serum ipsum neque penes colorem, neque penes consistentiam insici & alterari posse, hunc non molarem, sed tophaceum lapidem censerem. Si verò sero ipso & colore & consistentia à naturali statu vehementer aut quoquo modo recedente urinam omnino inalteratam & naturali persimilem excerni posse existimares, eum non lapidem, sed vel argillam, vel figulinum lutum quis meritò appellares. H. J. Hujus tamen sententiam nostram non facimus,

C

Dixi-

Diximus p. 8. in Hist. Morb. fluxum alvi post diem septimum fuisse, ac simul testati, sumus quod siccitatem alvi hæc febris pessime tulerit.

Experientiæ fide hæc asserta nostra niti omnes circumspecti Practici uno ore fatebuntur; at Animadversor, otiosus. indicum compiler, ineptè cavillatur, scribens p. 26. cum nomen nullius sit additum, ergo his dictis (en iterum flosculos Græbnerianos) laborat, & periclitatur fides, que sit penes Auctorem. Omnes quidem nos asserimus & sanctè testamur cum alvi fluxu non aliter, quàm à nobis expositum est, in febre petechiali comparatum fuisse. Singulare autem exemplum talis fluxus à D. Helwich descriptum, & ante tres annos ad Illustrem nostrum Præsidentem transmissum ann. IX. & X. Dec. 3. infereretur. Dum verò ait Animadversor sua lingua, i. e. barbara, quod inter rarissima ponenda. hanc febrem siccitatem alvi pessime tulisse, & experientiæ & lectionis, ac iudicii penuriam prædit. Quis non obstupescat Auctorem Paragraph. Hippocratico-Galenic., non nisi unum & illud quidem ex Hœchstettero potuisse producere exemplum salubritatis fluxus alvi in petechiis, ex Hippocrate? Annon & Epicratis uxor habuit ventris dejectionem & sanata fuit? Annon posteritati testatum reliquit Medicinæ Pærens Metonem biliosa ventris dejectione exagitarum convaluisse? Elazomerius, fide Hippocratis, à prima die usque ad 14. copiosè deiecit; & nihilominus cum sanitate in gratiam rediit. Eruptus ventris profluvio sanatus, Mulier quoque in litore decumbens, die quinto copiosè excrevit & servata est. Idem propitium fatum expertus est æger aliquis in horto apud Hippocratem jam nullam faciamus mentionem. Sicco quoque pede præterimus, quæ in hanc rem apud Gale-

Galenum aliosque leguntur. Nec urgebimus exemplum Catharinæ, quod recitat Franciscus Vallerio-
 la in Observ. p. 139. & explicat à p. 136. ad p. 140. Lu-
 culenta, si rectè expendas, salutaris per alvinas dejectiones
 criseos documenta occurrunt apud Fr. Morraum
 Bruxellens. de maligna febre paroxysmante. Tract. 1. c. 2. à p.
 23. usq; ad 37. c. 7. à p. 101. usq; ad p. 113. c. 8. & 9. & c. Nec
 minus notatu dignus occurrit locus apud Gerardum Co-
 lumbam, de febr. pestilent. cognition. & curat. (quem anxie quæsi-
 tum se non invenisse dùm scribit p. 39. Animadverfor quam
 defultoriè in lectione Auctorum versetur, declarat) in tra-
 ctatus limine, quæ naturam febris epidemiæ Italiam
 universam ac Siciliam suo tempore conficientis exponit.
 Verba Viri hæc sunt: *Febres erant continuæ duplicis tertiana
 naturam ut plurimum referentes, acutæ, mali moris --- dùm in-
 choarent, sæpè mites, quæ postmodum valde malignæ videban-
 tur: pleraque diebus paribus vehementius affligentes. Sym-
 ptomata hæc erant: In actionibus levis quibusdam sopores, aliis
 demutationes, nonnullis utraque supervenire: Pluribus capi-
 tis dolores, ad motum impotentie, ciborum aversiones: pulsus vel
 à principio, vel statim in augmento erant parvi, rari, &
 inæquales, In excretis hæc fuere, nares sanguinem stillabant,
 sudores erant omninò non judicantes, urine à principio
 bone, max turbide, subjugales, male olentes; alvus fetida &
 cum vermibus exercebat. Dispositiones qualitatis mutatae
 fuerunt macule diversorum colorum, pulicum morsibus ad simi-
 les, dorso, brachiis, & tibiis efflorescentes. Ex omnibus multi
 mortui sunt, evaserunt & multi. Omnes firè, quicumque
 evasere, ALVI FLUORE fuerunt judicati. Observatum
 fuit summo morbi vigore, quibus erant convalescendum, per
 ALVUM excretiones humorum apparuisse cum urinis omninò
 crudis --- pauci urina copia & sudoribus sunt judicati, H. J. Præ-
 votius*

votius quoque observarat, matronam Patavinam die febris acutæ decima septima post fluxum biliosum evasisse, iridemque hoc morbi die J. C. Patavinum, fluxu alvi sanitatem recuperasse testis Rhodius cent. 2. obs. 85. p. 96. Filia quoque Matris, cui febris petechialis fuit funesta, alvus à principio fuit laxa &c. nihilominus tamen illa optimè convaleuit apud Donckerum in Ideâ febr. petechial. p. 334. Anno 1661. Pisis febres epidemicæ vigeabant, de quibus ita Clar. Borellus ad Marcellum Malpighium: Plerumque incipiunt cum typo februm tertianarum simplicium, capitis gravitate, dolore stomachi, oris amaritudine, septimo die febris fit continua Undecima maligna evadit, & quibus ALVI FLUOR non succedit, decimo quarto die, & interdum citius moriuntur. Et aliquibus interjectis expresse scribit, quod post ALVI FLUOREM levamen supervenerit. D. Sorbail tract. 3. c. 16. p. 37. gnarus utilitatis, quam laxior affert alvus, sollicitè monet, non statim ab initio adstringendum esse, ne lupus includatur in stabulo. Quod salutare consilium etiam calculo suo, nisi memoria nos decipit, confirmat Celeberr. Ettmüll. de febr. malign. petech. agens. Lectione quoque digna est Francif. Lubei Exerc. 24. de diarrhæa biliosa c. cholera conjuncta p. 275. & seqq. Conf. & Primirof. l. 3. c. 28.

Testimonia aliorum cum primis Stahlian &c. à quodam ex nostris alibi adducta sunt, qui etiam monuit ex Sorera, remedia acida omnium optimè in hoc casu se gerere, Conf. Sorera de febr. Castrens. Sect. 7. c. 14. Opera tamen cum primis danda videtur, ut alvi fluxus cum syntexi conjunctos ab his nostris rectè distingvas, qua in re Neucranzi-um de purp. c. 16. sequi è re Doctorum fuerit & agrorum. Addimus & hoc, in hæc febrilitum temporis fuisse utilissimum, exhibere cibos, qui biliosa excrementa ad exitum præparant & promovent, ut suo jam tempore rectè illud & suavitè

suavit Leonhard. Jacchin. *de curat. acut. morb.* p. 123. Nec Animadversor, si ullos febrī petechiali laborantes, tūm temporis curavit, negare poterit, sæpē in ægris observatos fuisse ructus, flatus, crepirus, cum flatulentis ventris distensionibus. Jam, si in doctrinā Hippocratis esset aliquantō magis versatus, aut tantūm Jul. Cæsar. Claudin. in tract. de Crisib: p. 43. evolvisset, discere utique potuisset, his prodromis crisin per diarrhæam prænuntiarī. Nec malē ibidem Claudinusex Hippocrate *dolorem lumborum, ex Arabibus autem pulsum parvum & frequentem, urinas albas & venues* (quæ omnia in maligna nostra febrī haud rarō occurrebant) tanquam signa futuræ diarrhææ l. c. rectē enumerat, quamvis Hippolytus Salviānus de crifibus p. 96. nec manifestum, nec proprium velit signum crifeos per alvi excrementa subsecuturæ, sed illa colligere juxta eum liceat ex eō, quod *adsint crifis signa, desint verō indicia vomituum, fluxus sanguinis & sudorum.* Verbo dejectiones in febribus posse esse criticas, nec Willis, nec Sydenham, quibus aliās suspectæ fuerunt, negarunt, ille enim agnoscit l. de febb. c. 10. *circa morbi statum & in declinatione ejus diarrhæam conciliari & naturā victricem, crassiora sanguinis excrementa hoc modo criticè excerni;* Hic verō respondens ad objectionem hanc: *è re videri, ut præsertim declinante morbo diarrhæam permittas potius quàm fistas, siquidem fluxus ille alvi nonnunquam criticus est, morbumque solvit ita scribit: Concedo id fieri aliquando, ut febris per hanc portam sibi viam faciat &c. p. 71.*

Pag. 8. per sudores effusos à nobis intelligi universales eosque calidos, nemo non (modò stupidus non sit) intelligit, & propterea sudorum illorum mentionem fecimus, ut admoneremus juniores Practicos, ne iis apparentibus, securi impostèrùm agant, sed memores sint copio-

Hos sudores ab initio profilientes esse malos, quod ex do-
 ctirinâ Hippocratis rectè inculcat Primerosius. *Si vires,*
inquit, sint robustæ, plenitudinem, copiam, morbi longitudinem,
si imbecilles, mortem denunciant. Nam critica ne statim appare-
ant &c. Cæterùm scire Animadverforem Nostrum cupi-
mus, præstantissimos Medicos haud rarò ita loqui. Bal-
lonius lib. 2, epidem. p. 170. quadam, inquit, tempestate, su-
dores aderant magna febris parte &c. Si ineptum nostrum,
Antagonistam audias, malè fecit, quòd non addiderit, an
sudores hi fuerint in toto corpore, vel circa partem &c. an calidi,
vel frigidi &c.

Rursus frivolè eadem pagina incurrit in nos, quòd
 Rivini, Professoris Lipsiens. celeberrimi mentione fa-
 ciamus, *nulla librorum vel locorum, aut textuum indicatione*
factâ; Quasi hoc esset grande nefas & morte piandum, &
Auctores scripti vel hoc solo nomine ad Indos & Gara-
mantas ablegandi! Intelices igitur Illustres animas, Ari-
stotelem, Ciceronem, Senecam, Plinium, Hippocratem,
Galenum, infinitosque alios, ac exilio, Græbnero iudice,
æterno mulctandos, quibus illud cum omnibus antiquio-
ribus, nisi fortè Eusebium cum paucis aliis excipias, fuit
in morte positum, At certè si vel hodiè viverent, erro-
rem illum coram tribunali Animadverforis vix depreca-
rentur, sed Græbnerum ad tribunal Prisciani citarent,
meritas daturum pœnas ob p. 28. enormiter læsam latini-
tatem, dum ita scripsit; Stillationem sanguinis è naribus sem-
per malum portendit.

Excretiones sanguinis in febris periculum mortis
 minatas fuisse, nihilominus tamen non paucos evasisse, in
 Historia p. 9. dictum est; At, Animadverfor, *raro, inquit,*
tales evadunt, si sanguinis fluxiones cum agrypnia, sine manifesta
causâ, ardore capitis, aut continuo magis, aut intenso magis,
quàm

quam reliqui corporis, faciei simul rubore adfit. Etmüll: Enim-
 verò falsum est, quod Etmüllerus scribat, rarò tales eva-
 dere, sed stillicidum sanguinis ait, malum esse signum. Ni-
 hil autem novi est ægros, etiam cum malis signis recon-
 valescere. 2. nobis neutiquam hinc sermo est de sanguinis
 stillicidio, quod utique malè audit apud Hippocratem l.
 Epidem, sect 3. Hist. 1. 3. Epidem, Sect. 3. Hist. 1. Nec sine causa
 idem notavit in gravissima peste ægros paucum stillasse
 sanguinem, & de his intelligendum illud Hippocratis:
*Quæcunque absque judicationis significatione disparent, malè de-
 cernunt.* Sed de sanguinis excretionibus, & hæmorrha-
 giis, quas subinde esse criticas, omnes experti Medici no-
 runt.

3. Si quas fortè Animadversor Noster vidit, quarum
 exitus fuit funestus, considerare eum cupimus, annon
 hæmorrhagia supervenerit, quòd medicamenta nimis ca-
 lida ab initio exhibita essent, aut quòd adstringentibus illa
 statim coercita, quòd pugnat cum aureo Sydenhamii mo-
 nito: hæmorrhagia sæpe permittenda est, quæ plurimum pro-
 desse potest, nimiam ebullitionem reprimendo, aut criticè morbum
 solvendo. Nam ex intempestiva ejusmodi suppressione,
 quanta in ægros redundare possint damna, testatur ex-
 emplum apud Henricum ab Heer, obs. 5, p. 70. de puella
 die morbi 14. in hæmorrhagiam, cui sistendæ anum ad-
 hibuerant, incidenti. Nihil verat, quo minùs verbis Do-
 ctissimi Viri explicemus, quæ mala hanc fluxus sangui-
 nis suppressionem exceperint: *Tota, inquit, facies in tan-
 tam surrexit molem, ut sphaera, quam faciei esset similior; puella
 sensu motuque apoplectica inslar privatur: fauces asperaque ar-
 teria; grumoso sanguine fertæ broncho. Et stertore clangoso ad-
 stantes terrebant, qui tam repentinam mirati met astasin for-
 siquæ puella deformitatem enormem revocant. Statim dixi*
 inope-

impeditam à natura crisi arte refarciendam; sanguinem male ab ignorante vetula coercitum debere eadem, quam natura monstrat, viâ, fluere, aut quia hoc amoto etiam periapto non succedebat, braccii primum, dein & saphenarum venas pertunderent. His laxè depletis sensum motumque recuperavit. Postridè toto corpore applicatâ cucurbita cum sacrficatione, unde mortem, que jam fauces ejus prebenderat, evasit: fortibus demùm & suffumigijs facies forma rediit. Pulcherrima verò est epigraphis, quam Auctor nolter subjungit his verbis: Et hic docetur Medicus, naturæ minister motum naturæ Dominae suæ observare, nihil, ea operante, temere mutare, nisi ut vel effranem frænet, vel ut pigriorem excitet. Cæteroque minime inficiamus, aliis locis ac temporibus in febris petechiali hæmorrhagias discrimen attulisse, sicut intelligere licet ex Nicol. Mass. de febb. pestilent. & Fracastor. l. 2. de morb. contag. c. 7. In peste etiam Atticâ

Multus capitis cum saepe dolore

Corruptus sanguis plevis ex naribus ibat,

Huc hominis totæ vires corpusque fluebat.

ut loquitur Lucretius lib. 6. de rer. natur.

Quæ de Physicis Animadverfor admiscet, hujus loci non sunt. Minimè tamen verum est, quod (1.) parentes exprobarint. Res, nisi fallimur, ita gesta est; in Græbneri libello supplici supremæ S. Cæs. Maj. in Silesiâ Curiz Anno 1700. exhibito reperiuntur verba: *E. Hochfürstl. Durchl. und einem Hochpreißlichen Königl. Ober-Ämpts Collegio --- ist vorhin bekandt/welcher Gestalt Jhro K. u. K. Maytt. mich in den Grad des Adels/wie solch den die von Græbner von Jhro Känserl. Maytt. Ferdinando III. Glorwürdigster Gedächtniß/als König in Hungarn erhalten / Allergnädigst gesetzt und erhoben se. ic. ille Tuus libellus, cum Physicis traditus esset, merito obstupuerunt, se*

Te genus tuum deducere à Græbneris in Ungaria, cum Vratislaviæ nemo ignoret, & Patrem Tuum & Avum ac fortè Majores plures fuisse textores. Verba Physicorum ita sonant: dann uns gar zu wohl bekandt / daß sein Vater ein alter Mann von 60. Jahren hier allezeit das Züch- ner Handwerck getrieben / sein Großvater auch zu Barten- stein in Preussen *===* ein Leinweber gewesen. Quibus verbis nihil famæ Parentis tui, quem nemo negat honestum fuisse Virum, & artificem sellurarium, ullo modo detrahitur.

(2.) Nec nobilitatis Tuæ insignia ullo pacto Physici violarunt, tamen si ignobili textorum sanguine Te factum esse hodieq; adhuc affirmant. Absit, ut tibi nobilis axioma & jure negemus, vel etiam invideamus, (multò sanctioribus imbuti sumus opinionibus) nec, crede nobis, splendorem nobilitatis tuæ apud cordatos obscuritas natalium obfuscabit, modò ridiculè non satagas nobis, aliisque (qui rectiora edocti) persuadere, te ex nobilibus genus ducere.

(3.) Nec majori fundamento nititur assertum, quòd Physici contumeliosè Conjugem tuam insectati fuerint, ambabus largiuntur, eam esse feminam, sicuti Tu justissimus virtutum ejus præco effers, eximia probitate, summa integritate, & pudicitia singulari modò ipsis etiam, quod omnes hic norunt, ingenuè concedas, eam, antequàm tuis corruscaret radiis, in *Alutarii* vixisse toro, nec Tibi tum temporis, cum fœdera matrimonii cum illa pangeres, ne per somnium quidem, in mentem venisse, quòd ex Nobilium Græbnerorum stemmate oriundus esses. Verè autem generosum in Te bullire sanguinem jam agnoscunt Physici, & dolent ex animo, quòd illustre Reineri Reineccii opus de *familiis Illustribus* non sit ad manus. Nam curiosius &

Periclis & Chabriæ genealogiam nisi fortè illam Reinectius præterierit, scrutarentur, & ad nostra usque tempora deducere conarentur. Hac enim ratione fortassis evidentius appareret, quare Periclis verba Græbnerus pag. 31. ad sese transferre queat: *Ac mihi quidem vos irascimini ei Viro, qui nemini vestrum cedo vel peritiarerum, vel elocutione intellectarum, vel amore Patriæ vel pecunia desipientiâ. Et illud: Hoc commune virium in magnis liberisque civitatibus, ut invidia gloria comes sit, & libenter de his detrahant, quos eminere videntur altius &c. De studiis & profectibus Græbneri; quid sentiamus, alibi expositum est. A nobis certè nemo jure exiget, ut eum abyssum eruditionis, Scientiarum Mare, Solem doctorum, perpetuum literarum Dictatorem Maximum Naturæ opus & miraculum ac extremum ejus conatum, appellemus, quibus aliàs encomiis Scaligerum ab Heinsio quondam fuisse ornatum, recordamur. Sed hæc in transitu dicta sunt.*

Quosdam Practicos cum Fracastor. Thonero, Heurnio &c. in feбри Petechiali V. S. omittendam censuisse dictum fuit p. 13. quod de Fracastorio & Heurnio credere non potest Animadverfor. At verò Fracastorius l. 3. c. 6. p. 138. initio testatur controversiam circa phlebotomiam visse ortam, aliis protinus & largè sanguinem haurientibus, aliis nunquam volentibus secare venam, quòd vidissent majorem partem eorum, quibus secula fuisset, vitam finire &c. deinde p. 139. ipse Fracastorius, quid de V. S. in hac feбри statuentum sit, exponens his utitur verbis: *Quærendum imprimis de phlebotomiâ videtur, utrum condonari in his febribus — quoniam certe res cecidit annis superioribus, ut major pars phlebotomiarum perierit. — Si igitur & nunc quoque aut futuris temporibus extrinsecus videris accessisse contagionem, non affuerit autem circa principia (ut Medicus rarissimè adest) præsertim si nec adesse magnam plenitudinem animadverteris, tum fasius erit*

erit *Vena* parcere. Sed audiamus, quid *Animadverfor* dicat de *Heurnio*? *Hic quoque*, ait, in *petechiali febre* *venam* secuisse probant *eiusdem verba cit. loc. (de febr. c. 19.)* Tamen quia adest maximus morbus, maxime si materia non fuerit aliena a sanguine, maximaque ejus si adfuerit ebullitio, ut cum adsunt vesigia, que maxime circa collum & scapulas efflorescunt, nondum progressio morbo, vena secunda esse videtur. Quam præclare agitur cum *Animadverfore*, quod ei res non sit cum illis, qui jura reddunt natibus? Quis enim quantumvis puer, non vapulat scribens: *His quoque secuisse venam probant?* Non statim autem is venam secuisse dicendus est, qui dubitanter ait, videri sibi venam esse secandam. Deinde in lib. de febr. c. 19. p. 85. non de febris petechialibus sed de pestilentibus agit, adeoque locus ex *Heurnio* adductus ad præsens negotium nihil quicquam facit. Et profecto satis emphatica sunt *Heurnii* verba l. c. religiose summaque cautione in venâ secandâ transigendum est. Est enim phlebotomia remedium magnum & Vires corporis obsessi à pestifera febre languent jam vel saltem metus adest jamjam futura imbecillitatis, & natura ipsa intus foras elidit materiam, unde exanthemata, bubones, carbunculi: & veremur, ne in cor retrahatur morbifica materia. Quare si corpus purum fuerit, nec illi querela fuerit ante, puto à phlebotomia &c. abstinendum. Tandem si ullò polleret iudicio *Adversarius*, quam procul à præfenti disputatione locus à se allegatus abiret, intelligeret. *Heurnius* in illo præsentibus petechiis ait videri venam esse secandam in maximâ ebullitione, de hac autem re hodie jam non disceptatur, cum omnes consentiant ex anthematibus jamjam apparentibus abstinendum esse à V.S. sed tantum quærirur, quid ante eruptionem macularum de V.S. sentiendum sit, an admitrenda an reprobanda? Cæterum si remotis Auctoritatibus, unice experien-

perientiam Medicorum consulueris, quamnam in febrī petechiali utilitatem attulerit V. S. *modò expertus* pro-
 dibit in scenam Joh. Agricola, & V. S. in lue hāc *lethalem* ef-
 se dicet, *modò Augustinus Thonerus* locuples erit testis,
complures febribus malignis & petechialibus obsessos, quibus Me-
 dicorum consilio sanguis missus, intra tres vel quatuor dies ad
 orcum ablegatos, licet corpora essent plethorica, *modò*
 Lorichius rotundè fatebitur, febre malignā, quæ anno
 1632. ad Visurgim grassabatur laborantes, plerosque mor-
 tuos esse, *quicumque pbl. botomiam etiam ab initio & tempestivè*
admiserunt, plurimos contrā exule V. S. per sola alexipharmaca
servatos esse, *modò etiam Nostræ Academiæ quondam*
 Decus & ornamentum, Fehrius, solidè confirmabit anno
 1645. Svinfurti eos, qui in hāc febrī ex V. S. salutem quæseve-
 runt, plerosque omnes mortuos esse. Horum Virorum expe-
 rientia rostra conformis est, & D. Helwich sine omni
 sphalmate typographico, ultra 200. febrī petechiali de-
 tentos tractavit. Non est sibi vanitatis ullius conscius, &
 quousquisque est Vratislaviæ, qui ignoret quanta paupe-
 rum multitudo ad illum confluat ejus consilio usura, post-
 quam Tharoulrianæ fundacioni omne laude majori præ-
 esse cæpit? Septimus jam volvitur annus hujus functio-
 nis. & quotannis facillè 4000. Illustrissimi Fundatori, be-
 neficio sub carā illius fruuntur. Nec, ut novit Animad-
 versor, etiam desunt alii, qui rem pretiosissimam, i. e. cor-
 poris & sanitatis custodiam ei crediderunt. Quid er-
 go erat causæ, cur numerus Tibi, Græbneri, esset suspe-
 ctus? Scilicet Tuæ praxeos modulo metiebaris etiam a-
 liorum labores, quod perinde est, ac si tuo pede etiam
 alios metiri velles. Si hic noster Animadversor incide-
 ret in Celeb. Wedelii locum p. 122. *opilogie*, qui ita sonat:
Sancitè testor, nec omnibus dysentericiis, quorum ultra a quadringentis

ros curandos habui, eum felicissimo successu propinasse opium, & plerosque illos evasisse feliciter notavi; si, inquam, in locum hunc incideret Animadversor, quantum non subesse mendum suspicaretur, aut quid non causaretur? Non unâ capimur omnes voluptatè, alii amant praxin cini- cam, licet multis circumfusam molestiis & mille tædiis, alios delectat Musica, alios nescio quod cum Thaide, Gly- cerio, Juliana &c. commercium.

Cæterùm nuper quæstionem hanc de V. S. in febb, acutis acutè ventilavit Celeb. Georg. Ernest. Sthalius in peculiari disputatione & egregiè expendit, *an V. S. in febre acutâ tolerari queat, licita & innoxia sit? an V. S. febrî conducatur, utilitatem aliquam aut planè insignem conferat? an non solum utilis, sed etiam planè necessaria? an verò tandem periculosa, aut planè noxia esse possit?* & §. 70. tandem has format conclusiones: (1) V. S. in febris acutis excepta (non tamen absolutè) continente nunquam est necessaria &c. (2.) V. S. in febb, acutis (quales utique sunt petechiales) longe frequen- tissime imò communissime sit noxia &c. Modus, ita pergit, quo noxium effectum inducit, sunt exundationes illa circa criticos ad caput, quæ, quia restrictione reliqui corporis interni aque atque ex- terni compressorïa perpetrantur, & secretiones colatorias & ex- eretiones diuretico-diaphoreticas & exanthematicas suppri- munt &c.

In ordinanda diætâ nos ferè Sydenhamium secutos esse, accibostenues, juscula avanacea, hordeacea, pruna cocta, poma Borstdoi ff. ægris commendasse p. 20. insinua- vimus. Quis ab ullo mortalium, cui vel mica falis est, obelisco hæc notari posse crederet? Notavit tamen Græb- nerus, & his quidem verbis: *Ut Angli & Silesi aërem & cœ- lum non habent unum & idem, sic vita & moribus sunt diversissi- mi; hinc alia diætâ Angli, Silesi alia est præscribenda diætâ,*

Ecce, ut curtum sermone rotato torqueat entymema! Incertum, majorne sit in Græbnero inscitia, an impudentia? Nos gnari discriminis, quod in vitæ genere, aëre & c. nobis cum Anglis intercedit, cautè diximus nos *fere* Sydenhamium esse secutos, & sanè apud Nos *hydrogala* sæpius à Sydenhamio commendata, non adeò in usu est, nec scripsimus eosdem tenues cibos, quos Vir ille ægris præscripsit, nostris febricitantibus à nobis fuisse concessos, sed tenues reliquis fuisse antepositos indicavimus, licet alii tenues cibi à nobis adhibeantur, alii ab Anglis, ut ipsa res loquitur. At noster, sive ex inscitia, sive vecordia, genus cum speciebus turpiter confudit, atque fallaciam figuræ dictionis, ut Logicorum vocant filii, commisit, atque his parentibus nata est insulsa illa Animadversio factus Græbneriano ingenio dignissimus. Enim verò nos non solos perit Animadversio illa, sed omnes cordatos Medicos. Ipse Medicinæ Parens Hippocrates unicè in morbis acutis cibos tenues svadet & enixè commendat; prostat hodieque adhuc aureum ejus opus *de ratione victus in morbis acutis*, quod ab aliis inscribitur, *de pisanà*, sub hoc sanè nomine, ut rectè observavit Doctiss. Vales, initio commentar. p. 395. citatus est à Plinio l. 28. c. 7. Tanto in pretio scriptum illud est, ut Prosper Martianus pag. 377. in hæc erumpere verba non vereatur: *Ego autem, me hercule, fateor, majorem utilitatem ad praxin ex hoc libro percepisse, quam ex quovis alio Hippocratis opere.* Quotquot genuini Filii Artis post Hippocratis tempora vixerunt, ejus vestigiis sibi insistere pulchrum duxerunt. Meretur hic etiam legi c. 4. ex lib. 3. Jacob. Primerosii *de vulgi erroribus in Medicina*, in quo non malè ostendit, *ægris non pleniorum sed tenuem victum comensare.* Et quod ægri ad victum pleniorum adigendi non sint, graviter monet Lipsiensium Ille *Æsculapius*,

pius, Bohnius in eruditissimo opere de Officio Medici &c.
 c. 20. p. 391. scribens: *Impreseniarum detestandus potius est
 mulercularum nostratum mos pravus, quo aegrotantibus, non
 tantum plus justo alimentorum indulgent, sed nolentes volentes
 ad hoc urgent; quasi debilitatis vel à morbo, vel ab evacuatione
 medica, passus plenior necessarius sit pro viribus exhaustis resar-
 ciendis, ac quasi, quod sensim sensimque perditum, mox uno pastu
 ac die sit reparandum, minus pensitantes huic concoquendo & di-
 gerendo illas non sustinere hincque obrui. Et si vel decem un-
 quam curavit peracuta febre correptos, scire potest, quan-
 ta sit in ægris à cibus solidioribus & cum primis carne,
 averfatio, quam optima niri ratione in aprico est; illo
 enim tempore, quo massa sangvinea omnesque corpo-
 ris humores ad excludendum miasma, & avertendum
 impendens corruptionis periculum laboriosè & impe-
 tuosè commovetur, cibus solidioribus ad putredinem sa-
 tis pronis corpus infecire, nihil aliud esset, quam ole-
 um igni affundere, præprimis quia languente ventriculo
 in tanto fervore concoctio nulla sperari potest. Non
 possumus, quam adhuc adscribamus verba Pompeji ex
 nov. method. febr. cur. p. 49. quæ ita sonant: *Victus ratio
 sit omnino refrigerans & tenuis, ideo vitanda summo studio ova,
 multum Spirituum & bilis subministrantia, & pulmentum ex
 herbis, & bordeo & solo pane sufficiat ad quotidianum alimen-
 tum, & in pauca etiam quantitate, maxime in vigore morbi,
 quia tunc maxime distrabitur natura per cibum à concoctione &
 à materia peccantis segregatione &c. Idem etiam diligenter
 inculcat Soreta Sect. 3. c. 4. p. 278. observans, quod à ple-
 niori aut minus convenienti victu symptomata accerfi so-
 leant, quæ aliàs tempore distributionis chyli, contingunt, quo
 crebrius ac crudelius quam aliis boris agrum propter majores
 sanguinis per arterias propulsi refrenationes sollicitant.* Et
 rur-*

rursus cap. seqq. docet, quæ penes agrum, dum in morbi statu versatur, observanda sint, hæc regulis includit, inter quas prima est p. 293. agrum circa statum pleniori victu non onerandum esse. Horum Virorum vestigiis porro insistemus, id si Animadversori non placet, suo per Nos abundet sensu. Faciat etiam periculum & impostum suos fabricantes repleat fungis, cucumeribus, fabis & brassicâ muria condita, imò & glandibus, quibus quondam præci mortales usi fuerunt. Distendat quoque eorum ventriculos carne suilla fumo indurata, hæcibus, ovis ad duritiem coctis, massis ex farina & spuma lactis pinis imò tostis marcentem squillis recreabis & Asra potorem cochlea; Cave verò obliviscaris casei, inter quos olim non postremo loco erat acetosus oxyrias, Siculis quondam in usu, ad quorum exemplum etiam quidam apud nos confiunt, quæ cerevisiæ potatoribus firim acunt, nec non opias, cujus mentio est apud Eustathium. Multis enim in silesia caseus est in miris delitiis. Imò si ne intra hos se contineat limites, expectabimus, quem sit ægris victum præscripturus, certè, ut speramus, non illum, quem elegans Poëta adumbrans ita canit:

Vidi ego in Arctois implexis Tartaron oris
 Immanes avidis dentibus esse feras;
 Vidi & equina sero laniare cadavera morsu
 Crudaque Sauromatis frustra fuisse cibum,
 Quas ego non Alces immania monstra comedi?
 Quos ego non uros semiferasque boves?

Sed penè exciderat Animadversorem aliqua etiam tricari de convulsionis & motuum convulsivorum differentia, quàm, quòd & Nos non ignoremus, elucescit ex obs. 198. Dec. 3. A. 7. & 8. ubi verba Thiermairii seqq. adducta leguntur: Spasmus seu convulsio est musculi versus suum principium

um contractio, rigido ex in membro remanente, hoc enim differt spasmus à motu convulsivo, quòd in convulsione seu spasmo membrum ex contractione rigidum permaneat, in convulsivo verò & spasmodico motu membrum agitetur, vibretur, & variè concutiat; Spasmos verò ante eruptionem exanthematum in febris maligna, & superioris seculi anno 99. observavimus, & nuper adhuc duo ex Nostri nimirum D. D. Preus & Helwich in adolescenti nobili luculentum viderunt exemplum tetani cum hac febre complicati: *Equaliter ante & retrò tensum erat corpus & quasi in æquilibrio neque ad anteriorem neque ad posteriorem partem vergebat, ut cum Sebizio loquamur: credidisses corpus totum quasi ex uno osse conexum esse, certè non aliter, quàm truncus aliquis erigebatur. Mitescerebat quadantenus affectus, cum copiosè exanthemata in pectore, dorso &c. efflorescerent; nihilominus vis morbi opem omnium medicamentorum eludebat & æger die morbi XI. fati concedebat.*

Rufus censoriâ stringit virgula ingenuam Nostrorum confessionem, quod dierum criticorum adeo scrupulosi observatores non fuerimus; Nemini, inquit, probatur. Imò, Græbnerè, quàm plurimis & primæ classis Medicis, qui longa experientia didicerunt, crises apud Nos esse rarissimas, si verò crises adeò rarò eveniunt apud nos, cur adeò scrupulosè dies observabimus criticos? Quòd autem rarò contingant crises, doctissimi Viri ingenuè fatentur. Ex Italis prodeat Prosper Martianus l. 2. morb. se. c. 2. p. 174. ubi disertè agnoscit, *nostris temporibus rarò fieri crises.* Ex Germanis huic veritati suffragium præbet Vir Doctiss. Casp. Hoffmann, l. 4. Institut. c. 28, p. 628. Tyro-nem alloquens: *interim præmonitum Te volo, crises quidem apud nos esse rarissimas --- dies autem criticos non multo certiores annis climactericis. Quidam -- totum negotium habent pro-*

augatorio. Celeb. Schelhammerus in dissert. de genuina febb. curandi metodo p. 3, §. 43, p. 219, eidem veritati subscribit. In Vade mecum Waldschmidian, p. 175. discentibus inculcatur quòd hoc nostro tempore rarius apud nos contingant tumultuarie ejusmodi perturbationes, & ancipitis eventus mutationes, ob climatis diversitatem, & quòd ipsis febribus mature subtrahamus pabulum laxativis benignioribus ac enematis, fermenta peregrina subigamus precipitantibus & absorbentibus. Helmontii Affectæ, quid de crisi sentiant, notissimum est, nec quenquam fugit dogma ab Helmontio in tract. de febb. expositum, cujus summa est, Medicum verum ante crisi morbum superare debere, ideoque nec crisi expectare, nec optare &c. Res esset tædii plenissima Anglorum, Hispanorum, & Gallorum testimonia, quod quidem nobis non esset adeò arduum, huc transferre. Rursus etiam illud in confesso est, dierum criticorum numeros ex receptâ opinione, definitos non semper sibi constare, quod nisi fallimur, adductis exemplis plurimis, ostendit Cagnatus, & illud æternum eruditæ Germaniæ Decus G. H. Welschius alicubi hæc habet verba: Sane quæ de septenariis vulgare: Medici sibi pollicentur, incertissima sunt, --- Id olim jam Argolus pluribus exemplis ostendit, Ludovici XIII. Regis Galliæ, cui XIII. non XIV. critica existit. Cardinalis item Scipionis Cobelutii & Octaviani Fratris Cardinalis Ubaldini in febre maligna: &c. Hoc cum Viri eruditi Cardinalis carnerent, nihil quicquam moti Auctoritate Hippocratis, palàm Pythagoricos illos dierum numeros exploferunt: Inter illos Princeps est Celsus Asclepiadem secutus, qui jure ut vanum repudiavit, neque in illo die quia par imparve esset, egris vel majus vel minus periculum esse dixit l. 3. de Medic. c. 3. Ex quo multa alia ad hanc causam facientia excerpta forent, sed quæ rectius in auctore ipso legas, nobis sufficit finem illius disputationis:

nis ex Celsi l. c. p. 122. annexere: Adeo apparet, quacun-
 que ratione ad numerum respexerimus, nihil rationis sub illo quidem
 auctore, reperiri. Verum in his quid antiquos tunc celebres ad-
 modum Pythagorici numeri sefellerunt, cum hic quoque Medicus
 non numerare dies debeat, sed ipsas accessiones intueri. Non-
 nulli reverentiâ antiquitatis ducti, aliud firmius de diebus
 criticis opinioni fundamentum substernere völuerunt pa-
 lam professi, criticorum censum non ad Lunæ phases singulis
 mensibus consuetas, neque numerum dierum, qui sepe fallit, re-
 ducendum, sed ad motum illius per quadrata Zodiaci signa in-
 qualem scilicet, neque semper septenario respondentem, cujus ex-
 cusatio tot ineptias prapostere propugnantis olim pepererat;
 secuti que videntur hæc in re doctrinam Argoli, qui lib. 1.
 de dieb. critic. c. 21. hæc habet: dies critici decretorūque sicut
 indicativi, cum ex motu Lunæ fiant, ii dicuntur, in quibus Lunæ
 præstitum in Zodiaco Censum Luminis absolvendo ad suas pervenit
 quadratas radiationes oppositionēq; à loco, in quo morbi ipsius prin-
 cipio fuerat: quæ cum ob sui motus inconstantiam, modo tardum
 modo celerem expediat ad ea loca curriculum, critici dies statò or-
 dine perpetuo stabiliri non possunt. Hinc sane 7. 14. 20. semper cri-
 tici non sunt, cum in diebus aliis, quam destinatis ad criticam, crisis
 Lunæ motu perferri possit &c. &c. Sed, ut impudens Adversari-
 os firmioribus constringamus frænis, ostendamus ne
 ipsum quidem Hippocratem, tantam in diebus criticis
 collocasse fiduciam, aut adeo scrupulosè observasse. Sin-
 gulare nobis hic fecit otium Plempius & Celeb. Lucas
 Tozzius in comment. in aphor. Hippocr. l. 2. p. 242. &
 seqq. & l. 4. p. 269. in priori loco hæc habentur verba: In
 die sexto iudicati referuntur Virgo Lariffæa, Heraclides, Euria-
 nactis filia, peregrinus quidam adolescens aliique plures. Et Gor-
 gie uxor in 41. fulloni in Syro-phrenitico 18. die morbus remisit, &
 Polyerati in 15. decimo die Pythio iudicatus est, & Hieron. in 15.

Scribit quoque, 4. Epidem; l. 2. in his temporibus 6. & 8. judicabantur omnia circa Plejadum occasum. Et 1. Epidem. sect. 3. mul-
 ti morbi judicabantur perfecte 18. Sic pariter alios & alios memo-
 rat & paribus & imparibus diebus adhuc extra criticorum dierum
 seriem ab aegritudinibus salutariter liberatos, --- quamobrem
 jure optimo Celsus, -- vanam statuit criticorum dierum observa-
 tionem &c.

Plura ex Castello aliisque contra Animadversorem
 afferri possent, sed hic subsistamus hac vice, id solum coro-
 midis loco annectentes, textum Fracastorii inepte con-
 tranos allegari, cum nemo Doctorum amplius ad *fictitium*
motuum humorum Fracastorianorum motuum humorum stater am dies
 criticos examinet, ex qua tamen hypothesi effatim Fra-
 castorii originem trahit.

Et haec dicta sumto de iis, quae contra Historiam febris
 petechialis in Animadversionibus suis Adversarius ad-
 ducit.

Novo autem nos crimine onerat in stultissimo libro
de plagio Græbnerus plagiarius, quasi in Historia hac, ne-
 scio, quam disputationem Anno 1699. d. 23. Septembr. Ha-
 læ habitam compilassemus, cum illa febris petechialis hi-
 storia ab aliquo ex nostris adornata Anno 1699. primo
 vere & Regiomontum, & Haffniam & Halam & ex ædi-
 bus Rudolphianis per hominem artis pharmaceuticæ pe-
 rito ad Excellentissimum Wurtbainium Noribergam
 fuerit missa. Imò si res tanti esset, probari utique pos-
 set, nostram historiam, quoad eam partem, quæ de febre
 petechiali agit, jam typis fuisse expressam, antequam Hal-
 lensis illa febris malignæ petechizantis historia limina Vrat-
 slavivæ salutareret.

Mira autem vertigine Græbnerum laborare neces-
 se est, nam in ipsis Animadversionis Textibus Sallii, Diversi,
 Fraca-

Fracastorii, Sennerti, vanissimè implet chartas, ut nos in suspicionem adducat, quasi horum virorum lucubrationibus nimis familiariter effemus usi, in plagio autem, quasi diffideret sibi, aliis technis utitur. Subdensis autem impudentiæ cineribus tandem obscura quædam lux candoris in fastuosa illa ad Excellentissimum Hertodt epistola emicat, ubi conscientia convictus, falsas esse criminationes, quibus nos & in miseris illis *Animadversionibus & platio Medico* oneravit solam objectat *Conringii disp. de Ascire* (quæ tamen & ipsa à nobis ingenuè laudata est) sed ubi ad illum locum fuerit deventum, operam dabimus, ut vel puer palpare manibus queat, Græbnerum aut impudentissimè mentiri, aut hominem nullius proorsus esse iudicii. Æternum autem candoris ingenui monumentum erit illa libera confessio quæ p. 21. in *Historia Nostra* occurrit, quod studiosè antecessores nostros consuluerimus, & studiosè contulerimus cum iis, quos ipsi descripserunt similes, & non pauca in nostram & egrorum utilitatem converterimus.

In historia odontalgæ & hemicraniæ non invenit, quod carperet. Tantùm notabimus verba illius p. 44. *huc referri merentur vesicatoria, que in odontalgia multum profunt.* -- Et nuper à quodam non Medico (quorum ingens multitudo in omnibus civitatibus) cuidam virgini in dolore dentium vesicatorium, ut vocat, indolens applicatum fuisse, mihi narrabatur, à quo quidem dolor mitigatus, sed breve tempus recidivus factus, quod aliàs Medico docto non accidisset, ratione & experientia instructo. Hic dubius, ut arbitramur, hærebit Lector, an magis nitorem & elegantiam styli Græbneriani, an verò iudicii robur & præstantiam admirari debeat? Quid enim cum majori acrimonia iudicii practici scribi poterat, quàm Medico docto ratione & experientia instructo acci-

dere non posse, ut sopitus dentium dolor recrudescat & crudelius ferociat, seu verbis Græbneri, ut dolor mitigatus sed breve tempus recidivus factus conspiciatur? Ex hoc ungue cognosce Leonem, sed quem ne pueri quidem verentur.

Nec in historia Icteri deprehendit, in quo ungues defigeret, nisi fortè nos ferire debeant verba Sennerti p. 47. mutilatè adducta, quæ volunt eos Medicos non leviter errare, qui sine discrimine remedia proferunt, quasi illa Ictero laborantibus convenient simpliciter, cum certum sit, variis icteri differentiis varia medicamenta convenire, attamen si nostra, quæ l. c. in Historia occurrunt, attente legas, non nos, sed aërem non posse, quomodo aliis remediis, quàm aperientibus & attenuantibus ictero occurrere liceat. Aut hæc morbum expellunt, aut ille profus nullis superabitur medicamentis. Nam si quid videre, nobis licet, in ictero aut bilis visciditate sua peccat, aut organa secretioni dicata, citra culpam viscositate aliunde obstructa sunt, aut utrumque vitium concurrat. Non absque causa Clar. Hartmannus ferme, inquit, asserere ausim pleraque omnia hepatis mala à viscositate, & hinc ortà in systemate pororum biliariorum obstructione initium sumere. Et rursus: gravioris icteri causa non potest non à bilis viscositate suboriri, quæ non solum pori minores, sed & majores rami infarciuntur, ut in glandulas conspicuas plexus minores extollantur & indurentur, totique hepatis parenchymati & color nativus & mollietis solita decedat. In utroque casu aperientia & attenuantia sunt sacra illa anchora, ad quam ægris & Medicis confugiendum. Et nisi his remediis æger sublevetur, omnino metuendus est scirrhus hepatis, quem presso pede cachexia, hydrops &c. excipiunt, ubi ferè actum esse de vita solet, sicuti tum aliàs multoties, tum ante annum in

in Nobili, hoc verò anno in Mercatore Dn. D. Grassius & Helvich sunt experti. Et nonne ipsæ faeces satis loquuntur, quod in iëtero per communem ductum bilis ad intestina non amandetur, id quod etiam confirmat color corporis citrinus ac flavus, quæ si accurato iudicio conjunctim ponderes, intelligere facile licebit, sanguinem venosum portæ in quovis iëtero in plexus vasorum, biliariorum validè impingi, ac in illis aliquantisper morari, & oppilationis communem esse auctorem, indeque evenire, ut bilis intra plexus minores coercita in majores ramos non exundet, neque consuetis ductibus ad intestina manet, atque hæc deficiente, scybala aliter colorata excernantur; quoniam autem perpetuò sanguis uberrimè per venam portæ ad hepar derivatur, fieri aliter non potest, quam ut obstructis plexibus biliaris minus defæcatus in venam cavam effundatur, & tandem venosus ille cum arterioso mixtus, & undiquaque ad partes corporis ablegatus habitum externum alio colore imbuat. His verò ita sese habentibus, etiam luscus videt, in iëtero indicari attenuantia, aperiencia, lenissime laxantia &c. quæ quilibet circumspèctus &c. expertus Medicus, pro subjectorum, temperamentorum, ætatis, vitæ generis &c. differentia ad lectos ægrorum variare noverit.

In cura exantheumatum p. 48. potiunculis ad morem Sylvii paratis additum à se, ait, sirupum de succo scabiosæ, quasi à nobis & aliis Practicis, pro renata, idem factum non esset.

In historia Asthmatis fraudem suam & libidinem contradicendi ac summam iudicii inopiam clarissimè exposuit Græbnerus. In fine p. 26. & 27. citavimus Ann. 17. Ephemerid. obs. 133. p. 256. quæ est Clar. Lentilii. En ! verò verum Græbneri ingenium, dum ita scribit: *Lege Ephemerid.*

ANN. 7.

ann. 7. Dec. II. Græbnere! annon ann. 17. Ephem. est ann.
 7, dec. II.?) ubi Dn. Rosinus Lentilius observationem habet asth-
 matis &c. at hæc ipsa observatio à nobis est citata. Qua so-
 phistica fraude etiam alibi sæpe utitur, ex scabioso contra-
 dicendi pruritu. Infantiam iudicii autem prodit, scribens:
*An hæc duæ observationes (nostra de asthma Illustrissimi Vi-
 ri & Lentiliana de Monialis) ejusdem sint generis, & an hæc
 cum illa comparanda & adæquanda valde dubito; Quis verò fa-
 tue Animadversor, ita deliravit, ut scriberet Asthmata hæc
 ejusdem fuisse prorsus conditionis? Cum larvis luctaris!
 Nos has duas Asthmaticas personas convenisse indicavi-
 mus, non in omnibus, sed in quibusdam symptomatibus.
 Ambabus vultus turgebat, oculi ambabus prominebant,
 utrobique aderant præcordiorum anxietates & pectoris
 angustia, sudores quasi syncoptici &c. Si non credis Illu-
 strissimi Viri Asthma his symptomatibus fuisse stipatum,
 Ipsum, quæso, adi, vitali adhuc fruitur aura, & certissimus
 de singulari & incorrupta fide nostra erit testis. Vera etiam
 scripisse Lentilium, utrinque credimus. At, inquis,
 hæc persone differunt sexu, ætate, temperamento &c. quid inde?
 An duæ personæ diversi sexus, ætatis alius, & tempera-
 menti alius &c. non possunt in affectu quodam genere eor-
 dem, iisdem ex parte symptomatibus esse obnoxia? An-
 non Vir cholericus sanguineus in senio constitutus, & pu-
 ella aliqua phlegmatici temperamenti in hydrope & diffi-
 cultati respirationis & siti æquæ subjecti sunt? Annon utriusque
 corpus in tumorem attollitur? annon etiam ef-
 fluxus urinæ &c. utrobique parcius esse potest? Non ne-
 gabis, ut credimus. Quod autem in Hydrope contingit,
 etiam in aliis morbis, adeoque etiam in asthma toto die
 evenire & potest & solet. Et licet Asthma humidum, à
 sicco differat, symptomata tamen quædam utrique com-
 mu*

munia sunt, ut notum est. Sed tædet Bucconis & Brochi
hujus ac arrosoris nostri ineptiis diutius immorari. U-
num adjicimus, Illustrissimum Virum, cujus Asthma de-
scripsimus, etiamsi ab illo tempore thermis Carolinis ali-
isque usus fuerit, hodiernum adhuc cum diro malo confi-
tari.

P. 51. Græbnerus citat Hertodt. in Chronolog. sed nul-
lam, quantum scimus, Illustris Ille Vir, Chronologiam e-
didit, quamvis Crocologia ejus pueris nota sit, in cujus p.
124. hæc leguntur: *Vetus Asthma mirabile phantasma, quod
nulum curat cataplasma.*

Quæ de tussi convulsiva infantum & atrophia scripsi-
mus, ipse livor Græbneri probare debuit; nisi, quod bene
moneat p. 31. in H. N. legi debere lactentes; & occasionem
dilandi fibræ p. 53. arripiat, atque atrophiam à ver-
minibus capillaribus oriundam, sæpius à se observatam, &
dicto (scilicet in Historia Nostra) modo curatam à se fuisse
glorietur. Vocet se, per nos licet, Medicum atrophix
verminosæ Græbnerus, & vocetur ita ab aliis sono quam
maximo, utre quam maxime inflato, quid istam rem cu-
remus Nos?

In Pag. 55. Animadvers. merentur notari verba Græ-
bneri seqq. D. C. T. Bierlinus: *observationem habet diarrhææ
thylosæ cum atrophia propter lactearum Mesentericarum obstru-
ctionem in Ephemerid. Germanic. (Dec. 1. An. 2. obs. 152. p. 237. &
238.) quæ NB. huc optime quadrat.* quibus evidenter declarat,
quod observationes Medicorum alibi viventium, Histo-
riam morborum Vratislaviensium optime illustrare que-
ant. Quid itaque causæ erat, cur in præfatione epistola-
ri nobis vitio verteres, quod ultra CCCC. Auctores à no-
bis essent citati, sc. Auctores exteri, quos Græbnerus al-
legat, faciunt ad illustrandam morborum Vratislav. hi-
storiam, quos Nos verò laudamus, minime gentium, imò
F
evin-

evincunt, nos morborum totius Europæ, non Vratislav. Historiam scripsisse. Vide Græbnerem, quam Te immane in nos odium non tantum fascinarit, sed excecavit!

Magis in fermento fuit Animadversor in Historia hæmoptyseos. In H. M. p. 33. hæc leguntur verba: *Paucos revera vidimus sine noxa evasisse hæmopticos.* At Græbnerus multos, inquit, *revera evasisse hæmopticos & à me, quod præfiscini dixerim, curatos ipse confirmare possum.* Utinam potius alii illud de Te confirmare possent! At certissimè (nisi soli obloqui velis, si alios consulas) Multi illi à Te curati vix totidem erunt quot sunt *Thebarum portæ, vel divitis ostia Nilii.* Verbo: Hoc *delirium* tuum nimis immane est. *Es ist ein allzuweiter Schuß.* Quotquot Medicinam scriptus illustrare aggressi sunt, & de hæmoptysi egerunt, periculi esse plenissimam uno ore fatentur. Et nota est illa Hippocratis paranomasia *ἀμαρτὸς πτόσις, φβόσις*, quæ à Medicis plurimis est repetita. Longa serie Auctorum suffragia adduceremus, nisi illud vulgare nobis notum esset: *Etiā mel saturis insuade.* Ne verò Tibi blandiaris, etiam Nobis lecta sunt exempla curatorum à spuris sanguinis, quæ in epistolis Castelli in Obs. Rhod. cent. 2. Obs. 30. & 31. in Ballon. Epidem. alibique reperiuntur. Ast in his similibusque aliis historiis hæmorrhoides oris cum hæmoptysi fuisse confusas, suspicamur. Nos in beneficio repone-re solemus doceri, etiam *castigari ob meritam noxam*, ut loquitur Plautus, nisi itaque vereremur, graviter stomachaturum Græbnerum, erranti illi monstraremus viam & ad Historiam Morbor. Vratisl. ann. 3. p. 50. & seqq. remitteremus, ut discat, hæcenus quidem se in hæmoptysi usum fuisse diagnosi, fallaci. Certè, si medicamentis p. 56. de scriptis præprimis verò ingratis illis duabus potionibus seu embammatis id se confecturum porro sperat, ut hæ-

moptoici illis sublevati impostero sine noxa & damno
 vivant, non tantum à cordatis Medicis, sed & tyronibus
 pipulum non poterit non expectare. V. S. in hæmoptysi
 ægris nostris suavis; Græbnerus autem sibi dictum
 putans illud: *Tu semper contrarius esto*, p. 57. ita scribit: *Ego*
nulli hæmoptoico unquam V. S. persuasi, sed in hoc, Græbnerus,
 vehementer peccasti. Audi unicè Joann. Heurnium l. de
 morb. pect. c. 6. p. 125. longè alia docentem: *Vebemens*, in-
 quit, *est hoc vitium, nam prædium Vitæ, sanguis, effunditur, qua-*
re & prompto & valido remedio hic NB. opus est; tale est Venæ se-
ctio. Idem sexcenti alii testatissimæ fidei & eruditionis
 Medici inculcant. Loco omnium juvat adducere ea, quæ
 in Disputat. de hæmoptysi sub præsid. Conringii, infinitæ
 lectionis Viri s. 46. leguntur, hæc verò ita habent: *Ex chi-*
rurgico fonte primum occurrit V. S. remedium subitaneum, & ple-
risque ferè scopis satisfaciens. Nam non evacuat tantum in ple-
 thoricis, sed & sanguinem ad pulmones ruentem derivat aut re-
 vellit, æstumque ejus mitigat. *Retulit mihi Ampliss. Dn. Preses*
se, cum ante annos 20. hæmoptysi laboraret, solâ hac in pede institutæ
potissimum libertatem. Hac igitur, quanto cyus poterit, cele-
 bretur in parte aliqua remotiori, sive in brachio, sive in pede, vel
 dextri vel sinistri lateris; *habitâ tamen ratione ægri vel causarum,*
nunc plus, nunc minus dematur, modo unâ vice, quantum
sufficere videbitur, modo partitis vicibus instituitur, ne æger ni-
mium debilitetur, viresque deiciantur. H. J.

Cautela de Nitro in laxa alvo & ventriculo debili non
 exhibendo à Græbn. p. 57. addita quavis paleâ levior est,
 imò prorsus inutilis. Nam ut ex scriptis Celeb. Prof. Hal-
 lenf. Hofmanni & Sthalii constat, ac experientia testatur,
 Nitrum in exigua quantitate sumptū tantum abest, ut la-
 xitatem alvi inducat, ut etiam efficaciter diarrhæas com-
 pelscat. Nec ventriculo debili officere multorum anno-
 rum

rum experientia cognitum habuit, nisi memoria nos fallit, Baco de Verulamio.

Aliquanto jam diligentius in *Historia mali hypochondriaci* calumniæ & fraudes Græbneri retundendæ sunt. Impudenter is p. 57. criminatur nosea, quæ de malo hypochondriaco à nobis differuntur, ex disputatione Conringii transcripisse. Auget hanc calumniam bipedum omnium impudentissimus in Plagio suo p. 72. scribere ausus: *Disputationem de morbo, sive malo hypochondriaco inauguralem sub præsidio Clar. Conringii habitam -- inseruere pene ad verbum.* At verò Disputatio illa paginas 70. complectitur, nostra verò historia mali hypochondriaci vix tribus paginis absolvitur. Jam tuam obtestamur fidem, benevole Lector, fieri ne potest, ut 70. paginæ tribus pagellis ejusdem formæ, pene ad verbum inserantur? Cum autem indissolubili nodo hic constrictam Græbneri calumniam videas, una nobiscum projectam & liplis ipsis indignam conviciendi insaniam detestare & execrare. Sed (2) si etiam ad verbum pene inserta fuisset illa Disputatio, quod omninò non est tactum, nec humanâ arte fieri potuit, quid inde vitii Historia nostra contraheret, modò largiaris, symptomatibus in historia enumeratis hypochondriacos Vratislavienses cruciatos fuisse, quod nec ipsa impudentia inficiari poterit. Esetne tantum piaculum, vitia Vratislaviensium moralia iisdem verbis describere, quibus quondam vitia Romanorum à Romanis expressa sunt, si iidem quod per DE I gratiam honeste non fieri credimus) Vratislaviæ grassarentur, qui olim Romanos inquinabant, mores? Non opinamur! Quis ergò tantum scelus esse poterit morbos Vratislavienses eorundemque symptomata illis delineare verbis, quibus morbi alibi viventium à viris doctis descripti sunt, modò morbi iidem cum iisdem symptomatibus etiam Vratislaviæ molestiam cre-

creent. Ut autem tanto apertius effrons illa calumnia
discutiatur, in editione secunda Historiæ Nostræ curabi-
mus, ut in appendice tota Disputatio Conringii Lecto-
ri communicetur. Non tamen (3.) diffitemur, Conrin-
gii in recensendis symptomatibus mali hypochondriaci
^{angustiarum} nobis præ aliorum laboribus placuisse, & nos Con-
ringium tanquam Ducem esse secutos, intento utroque
semper ad Vratislavienses hypochondriacos oculo. Et
quoniam apud nos nova hypochondriacos symptomata
non affligebant, verbis, quæ modestiam nostram dece-
bant, historiam hanc exorsus sumus sequentibus: *Non pau-
cos quoque malum hypochondriacum torquebat NB. NB. solitis (non
novis) sipatum symptomatibus, quæ non tantum apud
Conringium, sed Sennertum, Sebizium, Geigerum ali-
osque occurrunt; si omnes sunt plagii rei, qui eadem
morbi hypochondriaci symptomata recensent, Wedeli-
us, Ortlobius, imò ipse Coringius ejusdem criminis reus
erit, quia symptomata, quæ ab iis recensentur, in Sen-
nerto, ut alios non nominemus leguntur. Ecce in re evi-
denti aliquot specimina:*

Conringius Disput. §. XI. *Principio igitur Ventriculum in
omnibus hypochondriacis maxime imbecillum esse plurimisq. cru-
ditatibus scaterere patet. Usque adeo certè id verum est, ut com-
pures omnem mali labem ei primario referant acceptam.*

Sennertus l. 3. Med. Pract. §. sect. I. c. 4. *principio in ple-
risque hypochondriacis ventriculus male se habet & multa circa
eum apparent symptomata, adeo quidem ut nonnulli interdum hoc
morbo affecti, saltim ventriculo sese male habere putent, eumque
solum accusent.*

Wedelius de malo hypochondr. c. 5. *pro generatio-
nis subjecto vendit abimus ventriculum à relaxatis fibris imbecil-
lè: plurimisque cruditatibus fere suffocatum.*

Conring. §. 12. Ructus genuina cruditas soboles eam (se-
tardam ciborum concoctionem) satis produunt. Solent verò illis
vehementer adeo infestari, ut **Sennert. l. 2. Instit. p. 13. &c. &c.**
§. 13. acidis ructibus plerumque hypochondriacos infestari expe-
rientia testis est.

Sennertus: adsunt cruditas & ἀπείψια ventriculi --- ru-
ctus acidi.

Wedelius l. c. §. 12. Ructus quoque copiosos sæpe emittunt
hypochondriaci --- qui certe utpotè genuina cruditas soboles
imminutum ventriculi calorem satis aperte innuunt.

Ortlob. de hydra in hypochondriis nidulante §. 3. Ru-
ctibus modò nidorosis, modò inspidis, modò acidis -- infestantur.

Conring. §. 14. Salivatio quoque & tantum non continuus
πρωελισμὸς ejusdem ventriculi imbecillitatis certissimus index.

**Sennertus l. c. linguam ac os (ventriculus) saliva & hu-
miditate aquèa copiosè replet, ut continuo agri salivam & pitui-
tam expuere cogantur.**

Wedel. l. c. §. 3. continuus quoque πρωελισμὸς sive crebra
sputatio, principii affectus hypochondriaci comes reperitur insepa-
rabilis, qui itidem certissimus ventriculi imbecillis index est.

Ortlob. l. c. Os -- viscida saliva obducitur. &c.

Conring. §. 15. Vehementi quoque ejusdem (ventriculi) do-
lore subinde laborant hypochondriaci. Et vero vehementes ven-
triculi dolores, qui nonnullis ad dorsum usque procedunt, inter si-
gna hujus affectus pathognomonica jam numerat **Diocl. ap. Ga-
len. l. c.**

Sennertus l. c. Ventriculi quoque dolores vehementes ad-
sunt, qui nonnullis ad dorsum usque procedunt --- ut **Diocl. l. ap.
Galen. alleg. habet.**

Wedelius l. c. §. 2. cujus (acoris) participes quoque sta-
tus sensum vellicationis ac tensionis -- cum dolore insigni exasper-
rant.

Ort-

Ortlob. l. e. dolor in dorso inter scapulas ascendit.

Conring. §. 19. Sed & vomitui valde sunt obnoxii hypochondriaci -- memorabilis, sanè historia, Canonisse -- que vomitu admirando & fere quotidiano ultra 30. annos perseverante laboravit, quam suis observ. Chir. cent. 4. observ. 32. inseruit Guilielm. Fabr. Hildanus --- Sennertus l. c. non tantum testatur hypochondriacos vomitui esse obnoxios, sed & eandem ex Hildano, quam adducit Conring, historiam recitat.

Wedelius l. c. §. 1. docet, quod nausea & continuum vomendi desiderium, imò vomitus ipse, que affectum nostrum saepe commitantur, indicant debilitatum ventriculum.

Conringius §. 22. Ingens flatuum prodit copia, quod quidem symptoma adeò huic affectui familiare est, ut nomen inde aliquando apud Græcos soleat mutuari, & Φυσάδες πάλῃ (flatuosa affectio) appellari.

Sennertus l. c. Flatus huic malo ita sunt familiares, ut jam olim etiam -- flatuosa hac affectio sit appellata.

Wedelius c. l. §. 5. ἰσχυρὰ ἀνάσσει, seu morbus ructuosus dicitur, ob flatuum copiam, partim in Ventriculo, partim in intestinis ex vitiosa fermentatione generatorum & c.

Reseslet Lectoribus admodum tædiofa, si ita pergeremus.

Notavit in hypochondriacis Conringius borborygmos & rugitas, sed horum etiam mentionem fecit Sennertus, Wedelius, Ortlob, & omnes, quotquot de hoc malo unquam scripserunt, feliciter monuerunt, quod mollia ventero reboent hypochondria flatu, nisi quod in eo in divortium scindantur, quod aliqui lienem, fluctuationum abveum, & antrum ventositatis inflatum esse velint, alii speleum in intestinis querant.

Conringius miram alvi adstrictionem hypochondriacis nimis familiare malum esse ait. Hanc notavit & Sennertus.

nertus. Wedelius verò his usus est verbis: *mirè alvi pigritiâ ac sthyrcitate vexantur ægri, Ortlob verò ita loquitur: album plerumque consipiat am& diutius interdum suppressam queruntur.* Angustias, cordis palpitationes, vertigines, tumorem in liene, aurium tinnitum, pulsus in partibus, ubi ordinario non observatur, æstus vagos in hypochondriis &c. notavit Doctiss. Coringius. Nullius autem non symptomatis disertam mentionem facit Sennertus, ita scribens: *adsunt, cruditas & anæxia ventriculi, status, rugæ, ructus, alvus est adstrictior, æstus est in hypochondriis, licet in quibusdam inflat & intumescit, animi anxietas, arteriarum in sinistro hypochondrio pulsatio, respiratio difficilis, cordis palpitatio --- vertigo & oculis obversans caligo, aurium sonitus &c.* Nec temere ullius symptomatis vel Wedelius, vel Ortlob fuit oblitus. Urinarum varietatem in hypochondriacis persecutus est Conring, §. 50. nec tacito eas pede præterit Sennertus, ex cujus verbis non pauca retinuit sine plagii crimine Conring. Et fermè eadem invenias in Wedelio & Ortlob. Imo magnâ cum fiduciâ asseveramus, nullum in eruditissima Magni Conringii dissertatione reperiri symptoma, cujus non fecerit mentionem Sennertus, & post Conringium, alii qui de hypochondriaco morbo commentati sunt. An vero propterea Conringium plagii accusabimus, an Wedelium, Ortlobium (idem dici potest de Ettmüllero ac aliis) tanquam plagiosos traducemus? Absit & procul faceat ista temeritas! Nos verò cum Conringio & aliis nominatis in eadem nave esse, sole meridiano clarius est. Non sani illum esse syncipitis liberè fatebimur, qui ejusmodi anilibus ac frivolis plagii intentationibus motus, impostherum, ferente occasione & exigente ordine, ab enumeratione eorundem symptomatum, quæ Sennertus, Conringius, Wedelius, Ortlob & Historia

No.

Noftra adducunt, hoc colore abstinere vellet, ut ne ipse etiam in catalogum plagiariorum referatur. Auctores multi, quos illustris Conringius in laudata sæpe disputatione allegat, jam ante, tum alibi, tum in *Moroni director* diligenter citati sunt.

4. Sed ut animadverforis mendacium & fraudulentia clariffimæ exponatur luci, dimidiam hiftoriæ noftræ mali hypochondriaci partem adfcribamus, eique è latere Gr. Animadv. opponemus

A) *Melimina hæmorrhagias comitantia hæmorrhoidumq; labores attentè Præctici obfervationes effugere non poffunt. Vivit adhuc ex ordine Auguftinianorum* Strelæ sacerdos. B) *hypochondriaco obnoxius, cujus, quod fidem fere excedit, fingulis diebus per plures annos hæmorrhoides adeo copiofe fluunt, ut frequentibus lipothymiis etiamnum infestetur, macieque, cum*

Animadverfiones Gr. ex Conringio. S. 28. *Hæmorrhagiam quoque venarum podicis cum earum precipientia paffus eft aliud apud Claudin. Confl. 59. S. ib. 28. apud. Francfc. Hildeheim. fpic. 2. de Cap. Morb. p. 242. cujdam tam copiofe fluxerunt hæmorrhoides, ut frequentibus lipothymiis infestaretur. Et macies totius corporis inde fequeretur.*

medicamenta averferetur, contabefcat. Ollitor quoque aliquis cujus hæmorrhoides confertim fanguinem ejaculabantur ad D. Grassium confugit, & in Nitrofis & martialibus medelam invenit. Asthma vero hypochondriacum magis adfantes, quam medicos terret, his quippe ignotum esse nequit, quod motus thoracis & diaphragmatis respiratorius fanguinem in venis portæ, quem jure optimo hypochondriacum dixeris, comoveat, atque non sine evidenti utilitate ægrorum intendatur, hæc enim ratione fanguis in motu fuo impeditus, ut ferè apud hypochondriacos est, iterum in circulum propellitur. Argumentum

tum hujus sententiæ non contemendum est, quod exant-
 lato paroxyfmi asthmatici labore, solito sint lætiores etiam
 ii, qui meticulositate insolita, quæ extra paroxyfnum et-
 iam alias ordinario adest, risum aliorum provocant, in-
 gnem, nisi per paroxyfnum onere aliquo liberati essent,
 necessario percepturi ex motu hoc terroris pleno, lan-
 guorem. Cujus rei duo vidit D. Helwich exempla, in se-
 ctatoribus instituti religiosi, qui cum nocturno tempore
 ex metu suffocationis ad captandam liberio rem aërem ex
 lecto exsiliissent, post aliquot horas anxius illis evoluti la-
 boribus, rarâ lætitia apud ignaros suspicionem simulati

C) Huc pertinet §. 56. Tametsi
 vero enarrata hætenus sym-
 ptomata ita se habeant, illud
 tamen probè debet notari non
 omnibus & singulis hypochon-
 driacis aque esse communia,
 &c. D) §. 121. Cum verò ex
 superioribus constet materiã
 obstructiones hic facientem
 salinã & tartaream esse, ad-
 eoque partibus pertinaciter
 adbarere, commodum erit
 purgantibus digerentia, vel
 preparantia præmittere, F)
 ib. §. 121: longè convenientius
 preparantia in forma liqui-
 diori propinquantur parantur
 quæ ex speciebus & aperien-
 tibus v.g. spec. aperitiv. maj. &
 min. spec. pro decoct. splenet.
 rad. §. aperiente, rad. polypod.
 saryoph. &c. ex quibus nunc
 infusa & vina medicata quæ
 gratioris saporis causa à mul-

morbi vitare non potuerunt. C)
 Tã numerosa symptomatum co-
 hors debellata à nobis variis modis
 fuit. In eam vero maxime curam
 incubuimus, D) ut spissos attenua-
 remus humores, obstructio-
 num Auctores, non una hic et-
 iam ingressi via E) Quidam lau-
 dant nodulos ex rad. ari, caryo-
 phyllat, helen. pimpin, helle-
 bor. nigr. ex fol. & herb. ab-
 sinth. agrimon. ceterah, cha-
 mædr. chamæpyt, Chelidon.
 min. marrub. alb. capill. q. fl. &
 summit. belid, bugloss, genif-
 cent, min. sem. dauc, coriandr.
 nigell. & aromatibus tempera-
 rioribus, F) A nonnullis & alium
 virtus laudatur. Sunt etiam inter
 nostros, qui multum tribuunt
 pilulis, quas ab Auctore Be-
 che-

cherianas vocant; Palmam
 vero dubiam faciunt omnibus
 cautè adhibita falina urinosa
 volatilia. Myrrha quoque &
 crocus eximiè profuerunt. *Nec*
Mixtura G. quam Cl. quondam Dö-
ringius Nolter alicubi Mixtu-
ram Grasbecii vocat, planè in-
digna est elogio, quod memini-
mus ei à Tenzelio in Exegeti
Chymiatica tributum, in per-
frequentè certè nobis usu fuit.
 H) Non horruimus quidem et-
 iam ægris nostris propinare E-
 lix. splener. Mich. antihypo-
 chondr. Mæbii, aliorumq; neq;
 tamen habemus, quod prælixè
 in laudem eorum scribere possi-
 mus. Quicquid verò egeris,
 curam vix ac ne vix citra usum

is expeti solent, possunt con-
 cinnari. F) §. 123. *Quæ spe-*
cifica in hoc morbo esse cre-
duntur, sunt chalybeata &
ferrata, sive id faciant suâ
adstrictione, quod vuli High-
mor. sive depilatione nunc
non disputamus. G) Præter
chalybeata sunt Elix. P.P.
Mixt. simplex seu de trib. An-
dem. H) §. 123. suppeditat
verò chymia alia quoque ex
ferr vel chalybe parata re-
media non minoris in hoc
morbo efficacia. Ita TR. su-
am St. & Magist. Chalyb. ze-
lebrat. H. à Mynsicht. Croc.
Mart. ap. Rolf. Tart. Chalyb.
sal. Sc. & §. seq. Trinc. Tart.
Dorncr. Hydrom. Fris. Horst.
TR. antihypochondr. Mylii.
destillat: antihypochondr.
Rcin: spir. acid. tartari Sc.

subadstringentium feliciter absolves. Et hic quidem non
 est, cur Practicus alia, præ Tinctura Vitriol. ꝯ tartarific.
 D. Ludov. nobis certè expertissima, sollicitè desideret. Ul-
 tra omnem sanè ista laudem posita est, nec quantum sci-
 mus, ullum aliud par sibi habet medicamentum.

Ita vides, Lector optimè, quam maligna nobiscum
 fide egerit Adversarius. Textum Historiæ enim muti-
 lavit, partesque ejus à reliquo corpore violente avulgas,
 in opprobrium nostrum cum truncatis Celeb. Conringii
 textibus commiscuit, ut, quod decocti pudoris homines fa-
 cere solent, suis notis, cum ipse Threicis compungi mere-

retur, infontes in suspicionem plagii adduceret. Ultimo
 Te Gr. convenimus tuamque conscientiam, annon & ipse
 hypochondriacis. præscribas Vina Medicata, Martialia,
 m. P. Elix. splenet. M. & c. jam si requireretur à Te, ut cu-
 ram mali hypochondriaci cum symptomatibus describe-
 res, & typis vulgares, annon optimè his à Te medicamen-
 tis morbum fuisse oppugnatum scribere posses? Quid et-
 iam annon fustuario dignum illum crederes, qui Tibi di-
 cam plagii eapropter scriberet, eò quod non tam Con-
 ringius, sed omnes Practici hæc medicamenta commen-
 dent? Quod Tibi autem liceret eo in casu, cur nobis hac
 vice per Te non licuit? Nimirum bile exundabas ac ani-
 mo vindictæ pleno & tetro loliginis succo tabe-
 scente ad lectionem Te accinxeras, ac hinc infinita, ut
 in præfatione dicis *lingua Crebica*, erant, quæ obelo confi-
 geres. Libros similes esse præris, aliunde notum est, No-
 tum verò & illud, quod in eodem prato bos herbam, cico-
 nia lacertam, avicula insectum quærat. Non igitur mi-
 ramur, quod in edita nostra historia, alii morborum hi-
 storiam, alii eorum curam &c. quæsierint, & aliqua for-
 tassis scopo suo infervientia in venerint, solus verò Ani-
 madversor fastidiosus, cum fortè ne intelligeret quidem,
 quæ quærenda essent, muscas venatus sit & captarit.
 Ut autem cognoscat Adversarius candorem nostrum
 fatemur ipsimet, Historiam morbi Hypochondriaci à no-
 bis consignatam, non esse perfectam. Nam utut in mul-
 tis legissemus Auctoribus, urinam in hypochondriacis ali-
 quando è *sphunculis urinaris* largiter erumpere, tamen
 hæc adornaremus, qui in tanta copia redderet urinam,
 nihil quicquam de nimio urinae profluvio dictum fuit. Ab
 illo autem tempore nonnemi inter nos oblatas est hy-
 po.

pochoondriacus, qui, quoties noctu sudore non diffudit, quod sæpe fit, altero die incredibilem urinæ quantitatem effundit, crederes, universam microcosmi lympham, ut cum Drelincourtio loquamur, *in unos corrivari micthuales ductus*. Inter egenos non paucos etiam post illud tempus tractavit D. Helvich, in quorum hypochondrio sinistro tumores molles, & laxos, interdum autem duriores manu sua contrectavit, ac ex variorum relatione didicit, post sumptum cibum, animo læticia exultante, vel ira fervente, illos in majorem at tolli molem, deprimi autem Ventriculo à cibus non dissentio, nec minus subsidere, quando mœrore ac tristitia ægri afficiuntur. Sed satis de malo hypochondriaco.

Prognosticon Tackii, si res tanti est, ut quidem nos ter credit p. 64. à nobis in historia p. 40. indicatum, occurrit in *Chryfogonia animali & minerali*, verba ita habent: *Prognosticon, si senes tententur in solita scabie, raro fallit proxime sequituram mortem, quam & ipse observavi, & prædixi aliquoties eventu subsequente certissimo.*

Crambem de Historia apoplexiæ omissa p. 65. iterum recoquit, & cum nausea minus eleganter apponit, & p. 66. (ut ob nubilatam hominis judicium mireris,) iterum de lana caprina, i. e. de *nëbulis* ac harum differentia cum nubibus strenuè digladiatur. At p. 67. iterum Veteranus ille se in analysi Grammatica esse tyronem ac levis armaturæ militem ostendit; dixeramus p. 44. Glissonium in boum jecoribus tempore brumali obstructiones deprehendisse, id quod in *Anatom. Hepatis* c. 24. reperiri ipsemet Græbnerus fatetur, & addideramus ipsimet nos *has obstructiones à lentore & visciditate sanguinis ortam duxisse*, cum vero, ut jam intimabimus, Grammaticam constructionem non intelligeret, verba nostra ita interpretatus est, quasi Glissonium introduceremus obstructionem hepatis a visci-

seiditate sanguinis deducentem. Sed fortè validiores ejus sunt lacerti in agone Logico, quam in arena & pulvere Grammatico. Adeste certaminis spectatores! in eadem nimirum pag. 44. diximus, Vere apud nos eosdem esse grassatos propemodum morbos, qui ab Hippocrate sunt inter Vernales enumerati, & expresse nominavimus inter morbos illos etiam *dolores articulorum*. Jam nos aliqua de arthritide in mense Januario in medium attulimus, reliqua autem dicenda ad Decembrem (quem à nobis *Autumni finem dictum* fuisse mendaci ore affirmat:) studio distulimus, inde verò argutus noster syllogistes infert, minime verno tempore articulorum dolores juxta Hippocratem apud nos fuisse grassatos. *Spectatum admisi risum tenentis Amici!* Unde verò fluit hæc conclusio! Quantum conjectura assequi licet, non aliunde, quam quòd *παραγυαρία* de doloribus articulorum à nobis inter morbos vnales fuerit omissa. At promiseramus p. 45. nos non omnes *morbores* recensere velle, adeoque auram verberat, licet multum attollat brachia Græbnerus.

Debite p. 45. laudavimus Celeb. Stahlî diligentiam in explicanda hæmorrhagarum differentia. Græbnerus vehemens nostri nominis obrectator: *Viro Clar. illi, inquit, multa debent.* Nunquam hoc negavimus. sed addit: à quo plurima -- *suppresso insuper nomine mutuata & desumpta.* At hoc est spissum mendacium. Noster Animadversor in lectione scriptorum, Stahlî, ut & omnibus aliis, ubi ex indicibus sapere non licet, puer est, quod hic luculente patefecit. Nam de hæmorrhagiis Stahlîus egit, non tam in *dissertat. de mor. tonico vitali*, ut putat Græb. quam in *disputat. de fundament. morborum ætatis.* Unde ergò nos plura à Stahlîo fuisse mutuatos novit? Nisi sagacissimum istud

istud Hermetis Trismegisti caput caninum sorptum esset
 ore trisauri, hoc à Græbnero consultum esse crederemus.
 Bene verò mendacibus notanda hodiè, quia apud paucos
 obtinet nota Juliani lex, quæ occurrit apud Liban. Tom.
 2. p. 163. ac ita sonat: *Si quis eorum, qui mecum, conversantur,
 semel mentitus fuerit, feram, si denuo idem ausus fuerit, id quod
 patiar, quod si tertio convictus fuerit, quod vera non dicat, nondum
 incurrit in odium, verum si quarto voluerit imponere, prohibitus
 est contubernio.* p. 49. occurrunt hæc nostra verba: *Certe
 horum salium (digestorum & alcalicorum) tanta est efficacia,
 ut Doctiss. Conringius, qui alias Paracelsica minime omnium secta-
 tus est, sed ad discutiendas febres, jam a 40. annis ea laudasse & c.
 testetur.* Græbnerus autem p. 69. hoc, inquit, *essatum re-
 futant ipsius Conringii* --- NB. scripta a præsertim ejusdem de her-
 met. Medic. l. 2. & c. ubi iterum Græbnerus in latinitate pa-
 rum versatus verba nostra non intellexit, sed in contra-
 rium quasi sensum detorsit, & ita accepit, quasi Conrin-
 gius Paracelsica esset admiratus, ac illis sæpius usus, cum
 expressisse dicamus, Eum Paracelsica *minime sectatum*, i. e.
 remediis Paracelsicis non debellasse morbos, & licet Paracel-
 sica alia non adhibuerit, nihilominus ægris suis dedisse sa-
 lia digestiva & lixiva. Nedubii tantillum remaneat, ex
 apolog. Conring. c. Borrichium adscribere verba juvat,
 ibi vero ita Conringius: *ad febres discutiendas ipse ego, feli-
 cissimo successu, jam a 40. annis, salia ærotis laudavi, & iterum:
 salia absinth. cent. min. card. bened. aliarumque stirpium, mille ex-
 perimentis pridem mihi etiam innotuerunt, ut monitore Borrichio
 non eg. am.* Ex his non ineptè colligere liceret Conringii
 libros duos de Med. Hermet eo fortè, quod in templo Apollinis
 collocati sint, à Græbnero nunquam fuisse lectos, nedum
 intellectos.

Artem curandi morbos per expectationem nunquam in-
 spe-

spectam à se esse Nosſer Animadverſor p. 71. non obſcure fateatur, dum ſola excerpta ex A& Erud. ann. 1695. M. Aug. allegat, nihilominus auſus eſt ſcribere: *Attamen nonnulla quoque liber iſte continet, quæ mirime carpenda; quaſi quiſque mortalium aliud profeſſus eſſet, aut ſalvo pudore de libro nunquam lecto ingenuus aliquis vir iudicium ferre poſſet!* Rurſus p. 70. ignorare ſe non obſcure prodit, Apinusne, an Albinus, in febb. acutis corticem Peruv. agris exhibuerit, licet in hac palæſtra veſit eſſe. Quinquertio & Pancratiaſtes, hoc verò in lectione obſervationum indicibus deſtitutarum eum hoſpitem eſſe arguit.

P. 74. Græbnerus male nos accuſat, quod dixerimus juxta Fr. Redi experimentum, lumbricos in ſucco citri, aurantiorum, brevi perire. Nam certum, quod illud ipſum Fr. Redi doceat, non in experiment. circa generat. inſector. p. 153. ſed in libro Florentiæ 1684. in 4to edito, qui inſcribitur: *Obſervazioni d' in torno agli animali viventi, chi ſi trovano negli animali viventi, in quo expreſſe docet, quod nec oleum, nec theriaca lumbricis adeo exiſtant tuneſta.* Atque ita etiam in hâc animadverſione, cum Græbnerus parturiret montes, exit ridiculus muſ.

Prorſus autem p. 76. Animadverſor noſter ſe omnibus deridendum ſiſtit, ita ſcribens: *in fronte iſpicio pollicebantur Hiſtoriam morborum graſſatorum ann. 1699. aſt hic hiſtoriam, ſeu potius doctrinam epilepſiæ generalem inſtituunt.* An ergo epilepſia anno 1699. Vratiſlaviæ non eſt graſſata? annon etiam hiſ, quæ recensuimus, ſymptomatibus fuit ſtipata? Quid ergo vitii hæc noſtra habet hiſtoria? Auctores, quos citavimus, faciunt unice ad illuſtrationem epilepſiæ Vratiſlavienſis torquentis; nuſpjam verò, ut opinamur, à quoquam inter Doctores vetitum eſt, etiam aliunde petcere ea, quæ declarationi uberiori materiæ, quæ ſub manibus

bus est, lucem præferre possunt. In limine Animadversionum malè interpretabatur, quod non historiam daremus novorum morborum, forte *Dracunculi*, qui Arabum Æthiopumque tibiis molestus, aut mali illius, quod Americanis est familiare, *Ton dicitur*, aut *Gemuræ* Romanis quondam notæ, vel *excrementis* Peruvianis familiaris, quam ipse expertus Benzo describit l. 3, part. 6. Americ. p. 50. aut luis Indicæ, quæ *Mia* à Brasilianis appellatur; nunc stomachatur, quod non nova symptomata morborum adducamus, quod idem est, ac si in descriptione pedum Vratislaviensium aliquis exigeret, ut ostenderetur, Cives Vratislavienses habere alterutrum pedem similem pedibus incolarum *oppidi Divi Thome ad littus Coromandel*, quorum alteruter, teste *Lindschotto in Ind. Oriental.* crassitie pedem elephantis æquat. Quoties scripta Græbnerianis familia legimus, semper incidit memoria morbi Virginum Milesiarum, *cujus remedium nullum poterat inveniri, vulgò fanaticam quandam contagionem ab aëre infusam putabant, quæ eas in insaniam abigeret, adeò, ut mortis cupidine tæte seipsas strangularent.* His similes nobis videntur ejusmodi scriptores; ab aurâ quâdam superbiæ inflantur, ac in insaniam spontè ruunt famamque tuam quam poterant tacendo conservare, scribendo, non tam vulnerant, quam pessundant. Nec virginibus illis, nec his Auctoriculis consanguineorum lacrymæ, vel amicorum monita &c. in remedium cedunt. Virgines illæ à furoris immanitate prudenti revocabantur decreto, quod jubebat ejusmodi virginum, quæ sibi mortem conscivissent, per medium *forum nuda cadavera efferrî.* An verò spes sit insaniam scriptorum ejusmodi emendari posse, si cadaverosa eorum scripta prorsus nuda, ac sine velo, eruditorum oculis exponantur, aliorum esto judicium. Nos sanè dubita-

bitamus, adeoque morbum scriptorculorum horum periculosiorem virginum illarum morbo esse. in confesso est. Sed pergamus cum Animadversore, qui ita pag. ead. scribit; *Hic* (i. e. in Historiâ epilepsiæ) *nihil animadversione dignum præter illud, ubi exemplum Roberti Sibaldi* (debebat verò scribere Sibaldi, quod ei erratum facile condonaremus, nisi ipse nobis aliquoties objecisset ejusmodi minutias) *in Scotiâ illustrat. p. 1. l. 2. c. 6. ibi pag. m. 56. pro pag. nobis scribunt, cum tamen (faciemus illud breviter) in plurali loquuntur.* O scelus animadversione dignum! Dejerare audemus, hominem communi carere sensu, quippe qui ignorat modum, quo scripta integri Collegii componuntur.

P. 80. criminatur, *potiora anginae symptomata ex Aureliano fuisse descripta; At cum Aurelianus nobis non erat ad manus quidem, ac eadem symptomata etiam in omnibus aliis practicis reperiuntur. Quænam verò heic culpa commissa est, nisi ostendatur, quòd angina aliis illo tempore ordinariò Vratislaviæ stipata fuerit symptomatibus? quod in æternum à nullo fieri poterit.*

Contradicendi libido adegit hominem, ut illa nostra quoque verba p. 73. *Herophilus, qui, teste Tertulliano sexcenta secuit cadavera, allatraret. Herophilum, inquit, Chalcædonium 700. humana subjecta, secuisse ait Etmüller. Physiologie. c. 1. p. 2. §. 6. At verò solâ inspectione Tertulliani, qui renisi fallimur, in libro de animâ, ejus mentionem facit: Controversia hæc componi potuisset, in cap. X. p. 481. Edit. Pamelii, ita sonant verba: Herophilus ille Medicus aut lanuus, qui sexcentos exsecuit, ut naturam scrutaretur, qui hominem odit, ut nosset, nescio an omnia interna ejus liquido explorarit, ipsâ morte mutante, quæ vixerant, & morte simplici. Pervulgatæ autem resest notitiæ, quòd hæc Tertulliani locutio sit exponenda, vel per hyperbolem, vel per Synecdochen, qua nume-*

mus

rus aliquis definitus major indefinitum significat. Sæpissime apud Ciceron, aliosque Auctores Classicos occurrunt tales loquendi formulæ: *sexcenta et alia possum proferre, sunt mihi sexcenti in hac rem testes*, ubi sexcenta per multa & plurima explicari debent. Et, nisi fallimur, alicubi Galenus ait, *sexcenties se in animali à pastu secto deprehendisse intestina tuo complexu iis, quæ continerent, esse applicita.* Et in isto Græcorum, εἰς ἑμὸν μύριοι, i. e. *unus mihi instar milium, μύριοι seu mille illi non sunt tot numero, sed multi, sed plurimi, ut optimè alicubi Reinesius.* Hanc explicationem roborat & hoc, quod multi quidem alii e. g. Plinius lib. 20. *histor. natural.* c. 2. lib. 25. c. 1. lib. 26. c. 2. & 3. & lib. 29. c. 1. Plutarch. 1. 4. *de placitis Philosoph.* c. 22. & lib. 5. c. 2. Galen. & c. mentionem Herophyli faciant, & tamen de tot hominibus ab eo sectis nihil quicquam tradant, ut nihil quicquam referre videatur, an cum Galeno, Mercuriali & c. sexcentos, an cum Gagnæo & aliis 700. legas.

P. 88. Græbnerus crasse mentitur, scribens: *Constitutionem aëris trium mensium Julii, Aug. Septembr. æstivam pronunciant, quod frivolum mendacium ex inspectione paginæ 75. ad oculum patet.*

P. 89. & seqq. Græbnerus etiam invitus de nobis benè meretur, adscriptis ex Heinrichi Meibomii, *cujus summam eruditionem ac in medendo dexteritatem & peritiam semper suspeximus, textibus, qui Virum illum in opprimenda hemicrania iisdem nobiscum armis esse usum docent.* Deum sanctè testamur, a nobis non esse visam, vel inspectam Ejus *de Cephalalgia*, disputationem, nec in nostris excerptis quondam adornatis, ullam hujus disputationis fieri mentionem, ut inde proficere poterimus, cum hemicrantiæ non tam historiam quam exempla in chartam conjiceremus: *Deducemus etiam,*

si illud requirit, Græbnerum ad ægros illos hodiè adhuc
 superstites, ut discat, *ægrotos ipsos fuisse libros, ex quibus histo-*
ria nostra adornata fuit; Doctorum autem Virorum lucu-
brationes, quas utique semper magnificimus, ad illu-
strandos morbos Vratislavienses, ac theoriam, ac thera-
peiam nostram conformandam, fuisse adhibitæ. Cæ-
teroquin, si Magni hujus Viri disput. de hæmorrhoidibus cum
H. F. ab A. contulisset, aut nobilem illam dissertationem
de ossibus cum alicujus de hac materia tractatu contulis-
set, optimus ille Vir eodem jure quo alii, i. e. iniquissimo,
catalogum plagiariorum auxisset. Nam si stolido Græ-
bneri judicio res hæc transigenda est, is statim plagii cri-
minis est reus, qui eandem de re quadam cum alio fovet
sententiam, aut casu quodam easdem loquendi for: mular
adhibet, etiamsi nullo argumento probare possit, quod
alter alterius opera fuerit usus; Ecce luculentum asserti
nostri exemplum. Ipse Græbn, p. 86. dubitat, an un-
quam Dolæus Schneideri dissertat. de peripneumonia vide-
rit. NB. forte, inquit, quoque vidit Job. Dolæus, at absq; ulla
hæsitatione ait, quod ex Disp. Schneideri multa in l. 2. Ency-
clop. Medic. c. 1. de pleuritido & peripneumonia transtulerit, in pla-
gio Medico recensenda. Sed hæc Græbneri petulantia ab aliis
severius coercebitur, nec feret in ultum, quod p. 90. scripse-
rit: Officinam Hanckianam An. 1695, d. 18. Octobr. captam.

Imperitissime Animadversor p. 94. carpit, quod Eu-
 ryanaëtis filiam (de qua Hippocrates 3. Epidem. sect. 2.
 Ægr. 6. ait, quod eam *πῶς* corripuerit,) *febri ardenti* cor-
 reptam fuisse putemus, At vero scire debebat, quod ab
 Hippocrate *πῶς* seu *ignis* dicatur, non quævis febris, sed ve-
 hementissima, ut scripsit Galenus comm. 3. l. x. Epidemic.
quasi non aliam habeat naturam, quam ignis & ejusdem cum igne sit
substantia. Est enim duabus qualitatibus prædita, caliditate

te scilicet & siccitate, ut est in Joh. Gorræi definit. Med. p. 397.
 & Anutius Foësius in Oeconom. Hippocrat. multis ac fe-
 lectissimis ex libr. Epidem. Hippocratis locis ac textibus
 aliis probat, quod πῦρ crebro febrem vehementissimam deno-
 tet; præterea etiam idem Foësius l. c. hæc Galeni adducit
 verba: Scimus ab eo (Hippocrate) ignem dici febrem valde i-
 gnam. Pathologicè vocabulum ignis & Græcum πῦρ febrī
 præsertim ardenti tribui ab Hippocrate Clar. D. P. Bruno
 in lexic. Medic. p. 709. m. rectè notavit. Non urgebimus,
 quod creberrimè Hippocrates de eryspelate, febrī puerpera-
 rum, pleuridite aliisque morbis inflammatoriis Græcam i-
 flam vocem adhibeat; hoc tamen addimus, quod eodem
 nomine febrim quæ Ileum comitatur, designet. At ju-
 xta Hippocratem l. 3. de morb. text. 15. Voluit sunt ab inflam-
 matione. Aretæus etiam l. 2. de caus. acutor. c. 6. Ileon
 expresse vocat φλεγμονή nec dissentit Galenus in 3. epidem.
 Deduceremus jam, quam pulchrè, & accommodatè febris
 ardens vocetur πῦρ, nisi copiosæ ex multitudine decum-
 bentium obstarent occupationes: Diceres hîc cum Ho-
 ratio:

Hic visum vocat, hic auditum tristitia, spretis
 Omnibus officiis, cubat hic in colle Quirini,
 Trans Tyberim longe cubat hic probo Cæsaris hortos
 Ille extremo in Aventino, visendus uterque.

Euryanaëtis autem filiam morbo ardenti laborasse, ex
 delirio, dolore, & inflammatione faucium, phlegmone
 ani, aliisque circumstantiis, quas commemoravit, collige-
 re licet. Gravi eam morbo fuisse oppressam Franciscus
 Vallesius in comment. p. 248. colligit ex tanta taciturnitate, ut
 nihil loqueretur, & tristitia tam desperata, ut neque conquere-
 retur, neque auxilium peteret, aut omnino velle videretur, addit-
 que morbum fuisse mali moris.

In p. 93. & seqq. usque ad p. 97. H. N. non quicquam occurrit Animadversori in indicibus, unde dicacitati suæ trænum laxare potuisset, nec titivillitio digna sunt, quæ in Hist. Ophthalm. homo otio suo nimium abutens notat.

Nec hilo meliora sunt, quæ circa mensium perturbationem ab eo consarcinantur. In tractatu etiam D. Helvichii de dysenteria minurias unice consecatur, ac sphalmara quædam typographica corrigit. Quod dum facit, animum suum versipellem, & veteratorum ubique clarissime nudat; Sanè id sibi negotii dari credidit, ne ullum æquitatis alicujus vestigium in schedulis suis apparet. Tanquam grande nefas objectat p. 106. quod loco populariter legatur populariter & citetur Joh. Lamoniere à Conringio allegatus in disp. de dysenteria, quam D. Helvich nunquam vidit, cum Lamoniere ultra 10. annos possideat. Cl. Sydenhamius tum p. 223. tum p. 234. disertè docet quod *dysenteria, si diutius excurret, intestina seriatiim omnia deorsum versus afficiat, donec tandem omnis vis in rectum decumbat, cum assidua desidendi cupiditate, quæ, ut à nemine, & adeò nec à Sydenhamio negatur, semper ferè ani proci-dentiam habent conjunctam; hanc Viri hujus observationem D. Helvich p. 110. scripsit non respondisse hæcenus per omnia experientiæ, i. e. non fuisse observatum, quod intestina secundum ordinem in diuturna, dysenteria afficiantur, & tandem reliquis sãvis unice afficiatur intestinum rectum.* Græbnerus nec Sydenhamii nec Helvichii mentem affecutus, p. 104. utrumque malignè interpretatur, quasi Sydenham. ab Helvichio fuisset reprehensus, quod non semper adsit ani proci-dentia, cujus tamen Sydenhamius nullam facit explicitè ut loquuntur, mentionem. Non, ut ex jam dictis illucefcit, propterea de Sydenhamii observa-tio.

tionē dubitavit, cum ipſemet D. H. in immediatē antecē-
dentibus diſertē faſſus ſit, cum tenefimo non rarō conjun-
ctam eſſe ani procidentiam.

P. 110. in fine hæc ſunt Helvichii verba: *Cura Celeb.*
Wedelii evaſit aliquis (ſc. dyſentericus) qui aliquoties ſanguinem per os excreverat. Græbnerus p. 105. recitat verba Wedelii cum inepto NB. quod aliquoties ſanguinem non ſolum xatō, ſed etiam aſvo excreverit, tacitē reprehendens, quod ſolius vomitus ſanguinei, non verō dejectionis ſanguinolentæ per anum facta ab Helvichio fuerit mentio. At de dyſenterico propriē dicto hoc loco agitur; hoc autem nomine hodiē nemo vocatur, qui non ſanguinem per anum excernit. Alias quidem neminem latet, quod in laxiori ſignificatione, quemcunque inteſtinorum affectum & quamcunque eorum læſionem notet; Si itaque de tali dyſenterico fuiſſet ſermo, qui quocunque modo circa inteſtina eſſet læſus, & ob ea infelix, omnino ſedium cruentarum non fuiſſet oblitus, cum autem de dyſenterico propriē dicto loquatur, qui propriē dicta laborat dyſenteria (de qua confer. Galen. l. 3. de cauſis ſymptomatum) ſine tautologiæ vitio mentionem facere non poterat dejectionum ſanguinolentarum. Inteſtina dyſentericorum, ulceribus & apoſtematibus ſubinde obſeſſa eſſe, experientia & oculata Coberni noſtratis fide p. 113. probavit Helvich, nec habuit Græbnerus, quod hic opponeret, imō ipſe Dolæi verba ex lib. 3. Encyclop. Medic. c. 5. p. 429. adſcribit, quæ ita ſonant: *Sex cadavera dyſenterica à nobis ſecta probarunt aque tenuia ac craſſa purulenta ſcatuiſſe tuberculis &c.* Cum autem D. Helvich adderet, minimè eſſe audiendum Holterhoffium, ſi hoc velit, *in dyſenteria nunquam eſſe ulcus inteſtinorum*, ut & iudicii inopiam & fædam contradicendi libidinem patefaceret, adſcribit verba Etcm ſilieri: *Rectè hoc, quod exulceratio*

no sit intestinis dysenteria affectus negat Holterhoff. Si recte hoc negat Holterhoff, etiam ex tua, Græbneri, opinione, cur Dolæi verba, quibus testatur, intestina dysentericorum tenuia ac crassa purulentis scatuisset tuberculis, in eadem pagina adscribenda erant?

Dic, ubi te inveniam, dic qua Te parte requiram!

Aut Ettmulleri aut Dolæi verba falsa sunt, adeoque alterutrius, minime verò utriusque chartæ erant illinenda multo minus probanda, ut factum ab Animadverlore.

Optimo jure D. Helvvich p. 114. *ingenii lusum vocavit inscriptionem, quæ de morte Regis Polon. Michaelis adamantibus procurata, ut quondam rumor fuit, circumfertur, hodieque adhuc in ea sententia est, nugari ac ludere inscriptionum Auctores. Nullum enim ordinem, nullum tenorem in ratiocinationibus suis servant, eo prolabantur, quo eos corruptæ imaginationis æstus, vel fucate rhetoricæ enthusiasmus protrudit. Facetia illis allusio probatio est, suavis verborum harmonia certum ac inconcussæ veritatis argumentum &c.* ut optimè Tom. 3. Obs. select. Hallens. obs. 5. inculcatur, & uberius fatiseruditè explicatur. Potuisset itaque & intempestiva Græbnerus p. 107. abstinere censura, & nullam resp. litteraria fecisset jaçturam, si etiam in posterum inscriptione, quam otiosus Græbnerus edidit, caruisset.

P. 115. pro *Hospiniano*, legendum esse *Cuspinianum*, agnoscit ipse D. Helvvich, nec aliter unquam scripsit. Quod verò Græbnerus aliis hic usus sit oculis, declarat, Albertum nominans Quintum, cum diserte D. H. sibi de Imperatoribus sermonem esse scribat. Albertus autem ille, de quo jam sermo est, ut ut sit Quintus ejus nominis, *Dux Austriæ* nihilominus *Illud est b. n. Rex Romanorum*, sicut ex principio vitæ Alberri Ildi apud Cuspinianum p. m. 603. ad oculum patet.

Dum

Dum Anatomicos in præsuppositis à D. H. allegatos enumerat, vel in legendo oscitantiam vel in recensendo malam fidem declarat Græb. p. 113. omittens Hartmann. Hoffmanni & Gliffonium.

Purgantium acredinem sensu deprehendi dixit p. 119. D. H. & exemplis ab helleboro elaterio desumptis illustrat, ac ingenue addit: *Huic assertioni probande Doctiff. Pechlini cap. 13. impendit in Exercit. de purgantibus; Græbnerus, quasi Helyvich ne apice quidem ullo Pechlini meminisset, aut aliquot paginas ex Pechlino transcripsisset; Hæc, inquit, & seqq. inveniuntur p. 144. 145. & 146. Certe*

Pulveris Erythrei

Siderumque micantium

Subducatur numerum prius

aliquis, quam technas Græbnerianas enumeraverit.

P. 106. omnino D. H. secus quam Græbnero p. 114. videtur, phlegmaticorum mentionem fecit, etiamsi enim non κατὰ τὸ πρῶτον vox ea ibidem occurrat, fit tamen mentio eorum, quorum corpus prævis & glutinosus refertum est humoribus; & de solis melancholicis dicitur, quod rarius dyfenteria excrucientur.

P. 133. Græbnerus accusat Helwichium, quod locum Hippocrat. ex lib. 2. Epidem. sect. 2. textu non 42. ut male Græbn. citat, sed 49. male explicet, & ructum acidum in lienteria bonum esse judicet, cum Hippocrates illum dicat esse χρησὸν h. e. utilem, jam bonum & utile ait, maxime diversa sunt. Miserefcite Græbneri & Logici & Philosophici. Nos, ut brevitati studeamus, hic tantum verba quædam ex Disput. quadam Helwichii ante 13. annos, ab ipso Regiomonti habita, adscribimus, ita verò habent illa: *Quod utile est etiam bonum est. Quid? non desunt, qui utile & bonum retrò commeare existiment. Socrates ap. Platon. in Menon. p. m. 19. querit: quin etiam virtute boni sumus? M. Sumus.*

P. & si boni, utiles? NB. omnia quippe bona, utilia, Stoicis quoque bonum communiter est utilitas quedam. Proprie autem; NB. idem, & non diversum (arrige aures Græbneri!) ab utilitate apud Diogen. Laërtium l. 7. in Zenon. p. 186. Confer. Sext. Empiric. lib. x. adversus Mathematicos p. 244. & lib. 3. Pyrrhonic. hypothesis. Clement. Alexandr. lib. 1. pædag. c. 8. S. Hieronym. in Jsaie c. 2. Marc. Antonin. Imperator. passim, Tacitum etiam lib. 4. hystorie &c. hæc ibi Helvichius. Accedit quod ipse Hippocrates l. 6. aphor. 1. expresse scribat, ructum acidum, post longam intestinorum levitatem esse bonum, non autem dubium, quin in utroque loco idem significare voluerit Hippocrates. Verbo etiam ipsius Vallesii in comment. p. 124. Hippocrat. in epidem. l. c. insinuat ructum acidum esse bonum, ut signum & ut causam; Et alii Interpretes eodem, quo D. H. citavit, modo textum explicant & citant.

An Demæneta foemina fuerit an mulier, quærit Græbnerus, quasi salus Silesiæ hac in re versaretur. Virum creditur fuisse D. Helvich, Hermaphroditum autem facit Græbnerus: Nam dum initio p. 115. verba Hippocratis seqq. recitati Demænetæ NB. lienterico ructus acidus contingit, de Demæneta, tanquam viro, loquitur; at in immediate subsequenibus sui oblitus, & malè, quantum apparet, textum 52. c. textu 49. conjungens, ex Demæneta facit mulierem, ergò ex Græbneri mente fuit ex Androgynorum numero.

Vomitoria in cura dysentericorum non simpliciter, ut Græbnerus inique interpretatur. D. H. abesse vult, ut ex p. 137. & seqq. patet. Nam ibi expresse hæc habet: Circumspecta & provida cura Prædici est dispicere, an, cum materia ad superiora vergit, nausea ac amarities in ore adsint, quibus præsentibus alias vomitorium indicari scimus &c. imò expresse addit, imitandum esse Mercatum, qui, peccante materia salsa ab emetico non abhorret.

P. 140. ex re & vero scripsit D. Helvich, à Rivino in dysenteria saccharum hni commendari. Nam in praxi cap. 25. Auditoribus suis sæpius in calamum dictata in æstu dysentericorum suadet seqq.

℞. Crystall. montan.

Terr. sigillat. à gr. xv.

Sacchar. Saturn. gr. v.

M. F. pulv. D. pro dosi.

Facile verò ex Rivini responsoriis literis subodora-
re licet, in quem sensum Græbnerus ad Virum illum scrip-
serit. Nisi in allotriis Rivinus occupatur, certum est,
Græbnerum strenuè fuisse mentitum, quod Rivinus ab
Helvichio tum propter usum adstringentium, tum sac-
chari Saturni, fuerit vehementer exagitatus. Quam mo-
deste verò Helvich & aliorum sententiam & verecunde
dissentium suum fuerit testatus, verba ejus p. 140. testabun-
tur, ita quæ, si casu quodam inciderit Rivinus, omninò ca-
vebit à Græbnero, tanquam ab homine subdolo, & scenum
in cornu gerente. Quia verò tantopere de amicitia Ri-
vini gloriatur Græbnerus, ex animo vovemus, ut tandem
ex Doctiff. Viro expiscetur, quidnam absque fuce de *Me-
dicina Veter. Resitut.* sentiat? Vivunt hodiè Vratislaviæ,
qui tum Auditores erant Rivini, cum Græbnerus versus
aliquos a Celeberr. Lipsiens. Doctoribus in commenda-
tionem operis sui multis precibus emendicaret, ac crebrò
adhuc in memoriam sibi cordatum, de centone ac Rha-
podia Græbneri, revocant Rivini judicium, quod no-
strum Animadverforem ex illis intelligere cupimus. Sma-
ragdi virtutem in dysenteria commendat Grembs l. 3. c. 3.
§. 109. qui ultimus numerus occasionem errandi typo-
grapho, omissis prioribus illis, dedit.

Pilulæ de quibus D. Helvich p. 147. sermo est, à Dolæo
in Encyclopæd. Med. comendantur lib. 3. c. 5.

Falsum est, quod in Encyclopæd. Dolæi jamjam citati l. 3. c. 5. p. 440. (ut Græbnerus p. 122. citat;) dicatur ex sententia Burrhi, nullum esse presentius remedium in dysenteria aqua rosarum, in qua aurum aliquoties fuit extinctum. Ne apex quidem hac de re in illo loco occurrit, cum ibidem de singultra agatur.

Nec erat, cur Græbnerus de omni tenesmi cura p. 123. aurem Helvichio vellicaret. Is in eadem fuit & est adhuc hodiè sententia cum Sydenhamio in operibus p. 234. quod pars affecta quidem corroboranda sit, sed hoc ea sola præsent, que corpori in genere vires adicere apta nata sunt. Topicum enim, inquit, qualecunque id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cum alienum quid sit, contra actu molesto debilitatem magis adferet, quam robur ministrabit. Tolerandum itaque est egro, donec diæta analeptica, & liquore aliquo cardiaco, qui palato arridet maxime, pro libitu ingesto, revocari possint vires quibus redeuntibus pari passu, suaque sponte proripiet se hoc tenesmi symptoma. H. J. Et cum eadem in tenesmo, quæ in dysenteria evenire soleant, & in hoc tantum tenesmo à dysenteria differat, quod non eandem regionem seu partem afficiat, ut optime suo tempore jam inculcavit Doctiss. Joan. Guinther. Andernacus l. 1. comment. de Medicina Veteri & Nova tum cognoscenda tum facienda, dialog. 8. p. 697. quæ efflagrabat necessitas, ut proluxa de tenesmi cura institueretur tractatio? p. 123. descriptionem constitutionis aëris ultimi trimestris (præterquam quod tempus illud autumnale à nobis vocari falso criminetur Animadversor) accusat ut obscuram & confusam; sed nos ei Auctores sumus, ut magis in Latinitate & Grammatica analysi sese exercent, hoc factò, fidem nostram interponimus, fore, ut ei omnia clara & perspicua fiant, nec ullò Delionatore, sed Grammatico tantum opus sit.

P. 127. Græbnerus suggillat & false subfannat desiderium nostrum, cujus summa est, ut docti Medici Morbos, quos ipsi patiuntur, accuratè describant. Non autem putabamus, fore, quenquam tam nugacem inter eruditos, qui illud ad morbos acutos, in quibus subindè ratio vacillat, extenderet; extendit autem, ut est homo nullius iudicii, Græbnerus, quanquam alicubi & Schelhammerus, nisi fallimur, satis bene describat modum ac remedium, quo ex febris maligna feliciter eluctatus. In chronicis autem Galenum, Hoffmannum, Reinesium, Döringium, Bartholinum, Thomsonum, aliosque Magni Nominis Medicos, suas, quibus excruciatu fuerunt, ægritudines descripsisse, notum est Viris, non ex indicibus solis, more Græbneriano sapientibus, sed in lectione Doctorum operum cum diligentia & iudicio versatis. Unde à morsu & dentibus viperinis calumniatorum, auctoritate horum aliorumque Virorum, nos putabamus fore satis tutos, qui etiam chronicorum morborum descriptionem, à Medicis exigebamus, sed nihil adeo innocenter dici potuit à nobis, quin caluminiæ Græbneri pateret. Sicut autem in orbe voto non vivitur uno, ita ipse etiam Græbnerus aliis quam nos trahitur desideris. Si autem tantus est, ut sibi videtur, admoveat operi manum & historiam morborum Vratislav. accuratè describat, suaque ipse expleat vota, præmium in medio positum est, plaudemus ei, si meruerit; *Fronte exile negotium, & dignum pueris putes, successu labor arduus, nec tractabile pondus.* Nos vicissim (sic vota votis reddhostemus) ex animo precamur, ut Græbnerus, etiam obrepente sensim senectute Grammaticam rectius discat; in sola enim p. 127. Vir hic alias miro cothurno incedens, turpiter impingit, scribens: *Cum verò leviores quidam morbi* --- NB. Medicum obrepunt, bos --- Medicum NB. sibi curare posse NB. libens fatemur.

Sed pene exciderat Adversarii nostri de Kergeri commendatione vini in 4ta p. 126. Animadversio. Nam, quod ea cura, quam describit Barclajus, minime Kergero displicuerit, satis manifestavit (1) dum dicit, quod *ellegantissime* Barclajus descriperit, & quidem *non citra omnem veritatem.* (2) quod sibi hujusmodi *curas notas esse* fateatur; quibus verbis nemo non videt, id indicare Kergerum, curam 4^{tae} per vinum bene succedere. Et cæterum, quantum tribuerit Kergerus vino, ex p. 218. elucet. Si verò illud Græbnero non placet, recreet se, ac ægros suos, sponsa illa, quam p. 183. describit Kergerus. Ita videt, quam ingenui simus, & nullo nos palpo deliniri patiamur, etiam si ab eo præciari vocemur Medici, dum p. 127. scribit, *Dn, D. A. M. E. Medicos adhibuisse præclaros*, inter hos autem fuerunt DD. Grassius, Pauli, Preuffius, & Helvich.

Quæ tum sæpè alias tum p. 128. de temperamentis occentat Græbnerus, inferius à nobis discutientur. Satis verò mirari non potuimus furile in eadem pag. Græbneri iudicium. D. Grassius describens morbum, quem incurrit, posteaquam *wacillante pede in lectum pronus præcipitatus esset*, ait, Novilunium adeo sibi fuisse infestum, ut in *platea ferè considerare necessum habuerit*, & hac occasione accommodatissime narrat, quod uxor Sim. Pauli, ex lapsu itidem ægra, cum *surgeret, de dolore lumborum fuerit conquesta*: at Græbn. *toto, inquit, caelo distans, erat enim gravida.* Juxta Græbnerum itaque uterus prægnans in causa est, ut dolor lumborum ex lapsu ortus in muliere, toto caelo distet à dolore lumborum in virò occasione præcipitis casus enato, quo ineptius aliquid dici ne à textore, aut alutario vel barbitionfore, poterat, nisi fortè credere velis, quod uterus partu gravidus, tæmininum genus ex genere hominum exturbet, & in novas transmutet formas. Ejusmodi autem

tem metamorphosin errantis phantasia Græbneriana
opus esse omnes cordati, facile intelligunt. At ecce ipse
D. Grassius fatetur, sua fuisse fata alia, & alia iterum uxori
Sim. Pauli, quantum doloris genus & tempus attinet;
at eum rhetoricæ ac Logicæ tyronibus constare autuma-
ret, etiam à dissimilibus peti illustrationem rerum, non pecca-
turum se credidit, si exemplum doloris à suo aliquantu-
lum discrepantis recitaret. Græbnerus autem graviter
hallucinatus, dum dolorem lumborum Paullinæ uxoris
putavit esse eundem, de quo gravidæ mediis gestationis
mensibus conqueruntur; perpendat verba Pauli --- acci-
dit --- ut laberetur attonita --- à textore domum reversa, con-
quereretur de lumborum doloribus sacrique ossis ea parte, qua per
synchondrosin id ossi innominato jungitur, & serò tandem agno-
sca, quam defultoriè in lectione textuum evolutorum
versetur.

In historia febrium lentarum & hæcticarum p. 162.
diximus à Riverio commendari Electuarium de passulis,
sed Græbn. p. 130. Riverius, inquit, l. 17. Prax. Med. c. 3.
meminit passularum mundatarum modum citracalefactionem præ-
parandi (debuisset autem scribere: meminit modi passulas
mundatas præparandi &c. ut Grammatica docet) nullibi
electuarii; quam parum in lectione Riverii Græbnerus
versatus sit, ita benevole Lector vides. Qui Riverium
cum cura evolverunt, norunt, & in cataplasmatibus, in
potionibus, Electuariis ac Looh passulas fusè à Riverio ad-
hibitas. Miser noster Animadversor in indice nullum in-
venit præsidium, atque hinc adeò turpiter se dedit. Ri-
sum autem cohibere non potuimus, quod operose p. 129.
vitium typographico-orthographicum in voce phthisis
per y scripta commissum corrigat, & nihilominus ipse ta-
men in hac sua reprehensione, ferula dignum committat
erro-

errorem scribens *etymologia*, immemor se, vulgaris illius.

Turpe est Doctori cum culpa redarguit ipsum.

Nobis tamen, si vellemus nostrum scribendi modum præfracte tueri, certè non deessent argumenta, quibus etiam hanc scribendi rationem probaremus. Sit ita, rectè deducant vocem *Philus* à *Philu* vel *Philu* ab effectu. Quidnam autem impedit, quo minus etiam respiciamus ad causam conjunctam, quam Græci voce per *u* scripta, ut pueris notum est, exprimunt.

Sudavit quidem Adversarius, tanquam ad pistrinum damnatus, in historia molæ, extundere verò nihil quicquam potuit stribliginis, quæ aciem oculorum viri ingerui obtunderet. At verò in Historia hydropis, quasi ex carcere liberatus, nimis lepidum se xingit. Ambigas sane, an illum referas inter *cernuatores*, & *Ascolias*, qui uno pede in utrem inflatum & inunctum, ut lubricus esset, insili-

In lucem eduntur Bacchi Venerisque sequaces

Perque dapes mensasque super petulantia corda

Et sale mordaci dulces quærentia risus.

Sanè dum insilit, non sine spectantium risu & iabitur & cadit; ac dum maledico & (verbis S. Hieronymi) *lambido ore sedit*, & *tincta facie, viperinis orbibus, dentibus punicatis carpit*, se risui ac ludibrio exponit. Rem sine ambagibus efferamus, Grallator Noster eosdem, quos in *Histor. morb. hypochondr.* ludos exhibet. Nimirum, si hunc perfrictæ frontis hominem audias, in septem foliis nostræ historiæ exhibemus ad verbum ea, quæ Vir summus H. Conring, in *Dilp. de hydrope* in triginta ad minimum foliis suis exhibuit Lectoribus. Eo ipso autem admirabilem præstat se *acetabularium*, aut nescio quem præstigiatorem, Si causam frivolæ accusationis quæras, nulla alia, nisi quod Con-

rin-

ringius, licet aliis plane verbis, alioque ordine, sympto-
mata (quæ & in Sennerto & Mercato aliisque Practicis
Conringio antiquioribus ad unum omnia reperire licet)
recensuerit, quæ à nobis in hydropicis Vratislaviensibus
sæpe observata ac, ordine historiæ ita exigente, in literas
fuerunt relata. Non placebat vero nudè ac crudè hanc
proponere historiã, sed consensu Auctorum nostra ro-
borare asserta volupe fuit. Cum itaque Græbnerus vi-
deret aliquos, quamvis perpaucos, qui ipsi etiam à Mo-
rono ac infinitis aliis citantur, allegari, quorum nomina
in Disp. Conringii conspexit, in eam irrupit vesaniam, ut
in epistolari ad Virum Illustrem præfatione tantum non
expressis verbis asserat, Auctores in historia hydropis à
nobis citatos in Disp. Conringii fuisse laudatos; Nam nu-
merum Auctorum à nobis, ferente ita proposito, in toto
historiæ corpore subinde nominatorum iniens ait, in cen-
sum illum venire non debere, qui in historia hydropis à nobis
citantur, quasi testimonia Auctorum omnia in hac histo-
ria ex Conringio sublegissemus. Ordine ergo decenti
prodeant & Græbnerum mendacii puridissimi convin-
cant, Primus sit Wedelius his verbis p. 170. laudatus: Ce-
leber. Wedel. in exercit. semiotico-patholog. p. 138 facies
inquit &c. (2.) Meibomius cujus p. 173. in principio facta
mentio. (3.) Borrichius in eadem pag. in cent. 4. Epist. Me-
dic. ep. 17, p. 76. (4.) Bonetus in sepulchreto l. 3. sect. 21 ap.
1033. (5.) Listerus in exerc. Medic. de hydrop. (6.) Alex. Tasso-
ni Pensieri diversil. 10. c. 26. (7.) Morhof. in epist. ad Lan-
gelott. (8.) Callisthenes. (9.) Sydenham. in lib. de hydrop. (10.)
Thouvenotius (II.) D. Acoluthus, (12.) Mynsichius, (13.)
Welschius, (14.) Bartholinus cent. 4. ep. 14. (15.) Mayerne
(16.) Angelus Sala (17.) Illustris Boyle (18.) Volckamme-
rus dec. 1. Ephem. N. Ann. 9. in schol. p. 65. (19.) D. Michael. (20.)
Va-

Valeriola l. i. observ. 2. (21.) Ægidius Euth *in agone de hydrope* (22.) Prosper Martianus *de ration. vict. acut.* p. 327. (23.) Sponius *in aphor. novis.* p. 367. (24.) Leonard; Botallus *in lib. de curat. per sanguin. missio.* c. 15. (25.) Willifius. (26.) Blancard. cent. 1. obs. 19. Tot & fortè alii plures in historia nostracitantur, quorum Conringius, quantum meminimus, in *disp. citata* nullam prorùs vel ullo apice, excepto Valeriola, cujus alia citat loca, fecit mentionem, imò ne facere quidem potuit, quia multi eorum post annum 1672. quo disputatio *de hydrope* à Conringio habita, aut inclaruerunt, aut scripta à nobis allegata publicæ luci exposuerunt. Erunt ergò, quamdiù candori ullum inter mortales pretium, nostræ innocentæ, sicut vicissim maledicentiæ & mendaciorum Græbn. testes. Recolet etiam posteritas memoriam virulentæ detractionis Græbnerianæ, quando p. 174. in hac ipsa de hydrope materia adeò honorificam Conringii mentionem à nobis, ut par erat, factam leget.

Diximus p. 169. tumorem in hydropticis non unius generis esse, interdum in uno tantum latere cerni, interdum utroque, & quidem ita, ut venter quasi in duas partes divisus videatur, aut quasi duos sacculos appensos habeat; at Græbnerus nostram in dubium vocat fidem p. 135. scribens, *num ipsi morborum conditores tale quid viderint; dubito*; Nemo non videt, à nobis hydropem saccatum his verbis describi; ille autem quamvis nomine haud ita notus sit, minimè adeò rarus affectus est, sed de eo egit Clar. Mercklinus in Miscel. N. C. Dec. 2. Ann. 1. obs. 183. & Illustris Noster Præses Schrœkius dec. 2. Ann. 8. obs. 237. estque hic Vratislaviæ inter pauperes non adeò infrequens. Et quis est, qui non quotidie quasi in praxi observet, tumores in dimidia abdominis parte, quos etiam minimè hic excludimus, sive ori-

orientur a collecto in duplicatura peritonei, hâc vel illa ejus parte, ichore, quâ de legendus in observ. chirurg. Jobus à Meeckren, sive ab extravasatis humoribus inter peritonaeum & panniculum carnosum stagnantibus. Non pœnitebit hîc evoluisse Clar. Antonii Nuckii Adenographiam. Et ante aliquot annos Presbyterum ex ordine Dominicanorum ejusmodi hydropelaborantem D. Pauli & D. Helwich, curæ suæ habuerunt commissum, quem nullis prorsus remediis faucibus mortis eripere potuerunt. Quemadmodum, præter alios quosdam, consimilem imprimis Hydropem saccatum observavit & in Miscellan. N.C. Dec. 2. An. 7. obs. 141. pluribus olim descripsit D. Preussius; ut taceamus, quæ de propria quondam Conjuge idem notavit Dec. 3. An. 5. & 6. obs. 226. En verò Lector epifodii loco elegantiam styli Græbneriani p. 149. *Transcribere hic veniuntur verba Eugaleni, Severin. lib. de scorb. p. 60. &c.*

Tamet si autem Adversarius p. 154. dicat, Nos exemplum palpitationum cordis à magnis cordibus, ut loquitur, excitatarum adduxisse, ac se præterire velle, quomodo hac indicem concilianda, eò, quod cordis Magnitudo facilius circulationem promoveat; nos tamen facere non possumus, quin hominem moneamus (1.) à nobis magnitudinem cordis neutiquam fuisse præcise, tanquam causam palpitationis, allegatam, quod ex nostro loquendi modo facile patescit. (2.) Incertum esse, an magnitudo cordis facilius promoveat sanguinis circulationem. Nam, ut cor perpetua vicissitudine sanguinem recipiat & expellat, necesse est, ut & contrahatur, atque parietes ejus undique ad se accedant, quo ipso thalami illius, ejecto omni sanguine, evacuatur, & dilatatur, quo laxatione facta, Ventriculi cordis impleri queant; ad systolen verò & diastolen talem expeditiorem, omnino, cæteris paribus, cor minoris magnitudinis videtur apti-

us, præ nimis vasto. Si Græbnerus unquam Lowerum de corde, Bellinum de motu cordis intra & extra uterum, præprimis autem Joh. Alphonfi Borell. part. alter. de mot. animal. legisset, & intellexisset, vix iudicium suum crudum interpoluisset. Penes alios autem sit arbirrium, an admissio hoc, quod in corde magno non ita promptè fiat constrictio ventriculorum & expressio sanguinis in eis contenti, non etiam probabiliter colligi queat, cor propter sanguinem non plenè ex ventriculis excussum, palpitare, ut ita crebriori motu, tanquam prelo, exprimatur non ita promptè effluens ex thalamis sanguis, quod cum fit, in systole mucro ejus fertur ad contactum pectoris, illudque pro gradu violentiæ magis percutit, quo magis mucro flectitur & incurvatur.

In historia febris catarrhalis p. 190. diximus, à Cl. Etmüllero cum successu adhibitum pulverem ex succin, pers. specif. Cephal, bezoard, solar, & duobus granis laud. opiar. sed noster Adversarius p. 154. & seqq. ita scribit: Etmüllerus sup. laudat. --- in catarrho illo epidemico grassante anno 1669. media estate mixturam quidem dictam ibi habet: sed pulverem profuisse ibidem, neque in Colleg. Consult. Cas. 7. de catarrho epidem. invenire hucusque potui. Si Græbnerus editionem Oper. Etmüller, Francofurt. anni 1688. consuluit, nec tamen à nobis citata invenire potuit, eum vel lumine captum utroq; fuisse, vel inusitata quadam forma elegantia fascinatam fuisse ac oculorum usu caruisse necesse est.

Admodum indignatur, quod tum alios Auctores sæpè, cum Cardanum citemus, nec tamen distinctè libros, capita & paginas allegemus; tantarum verò irarum causa est, non, quam homo lepidus fingit, sed alia quædam, sc. hæc, quod eo ipso præcisa fuerit ei ansa, textus ex citatis à nobis Auctoribus describendi, quod multo parcius factum à Græbnero fuisset, nisi ipsimet nos facem (citaris ple-

plerumque Auctoribus) prætuliffimus in iis præfertim
 ſcriptoribus, qui deſtituuntur indicibus.

Æquiſſimam verò iracendi cauſam nobis præbet
 Animadverſor noſter infulſus p. 153. ſcribens: *apud Ve-
 teres Medicos -- hoc nomen Nepbritis NB. communis fuit omnibus
 ferè renum affectibus.* Adeò ne primam quidem ſyntaxeos
 regulam: Adjectivum & ſubſtantivum eodem genere &c.
 didicit Græbnerus.

Quid ab hoc homine, Lector, Tibi in Medicina pol-
 licearis? Mordet verò nos, in nephritidis hiſtoria, quod
 non, ubi alicujus medicamenti quod à Pechlino (cujus
 Viri admodum honorificam in hac materia mentionem
 fecimus,) commemoratur, etiam à nobis, ordine hiſtoriæ
 exigente, deſcribenda erat efficacia, non illico iterum at-
 que iterum Pechlinum nominaverimus. In hoc enim
 puncto & axe Græbnerianæ criminationis rota volvitur.
 Putamus autem, quod talis ſtultitia nemini, præter Græb-
 nerum, unquam in mentem venerit; ſed hominem ſuæ
 infanienti ſapientiæ relinquamus, ne Lectori taſtudioſi-
 mus, nec nos in hiſtoria podagræ detinebimus, in qua et-
 iam non habuit, quod arroderet; ſed ad ea feſtinabimus,
 quæ de temperamentis Sileſiorum p. 201. & ſeqq. breviter
 fuerunt tradita. Diximus verò cum Curæo, Sileſiorum
 temperamentum inter *ſanguineum & Melancholicum ambi-
 gere*, ſeu eſſe medium, quæ, ne calumniæ paterent, diſer-
 tiſſimis verbis addimus: *Planè verò nullos eſſe ſileſios in cenſu
 vel ſanguineorum, vel cholericorum, vel phlegmaticorum, vel
 melancholicorum, nec nos, profitemur, nec affirmat Curæus & p.
 203. claris expreſſiſſimis verbis, quod non negemus, quod
 aliqui Sileſii, alterius ſint temperamenti; Sed hæc omnia nos
 adverſus venenatos Græbneri dentes minimè tutos præ-
 ſtare potuerunt.* Nam initio p. 161. objicit, quod ipſi met

fassi fuerimus, D. Grassii temperamentum esse sanguineo-
 cholericum, D. Preussii verò cholericomelancholicū, quod
 expresse etiam sanguineo-cholericorum & Melancholico-
 phlegmaticorum, cholericorum & phlegmaticorum &c. in
 historia nostra fiat mentio. Respondemus ira sanè se rem
 habere, sed ubi unquam professi vel verbulo sumus, quod
 nullus planè Silesius sit sanguineo-cholericus, phlegma-
 ticus &c. imò annon expressis verbis contrarium ipsimet
 Græbn. pateat, tribus recolare liceat, jam à probatissimis
 scriptoribus à multis abhinc seculis, etiam integris natio-
 nibus fuisse certos tributos mores. Isidoro Afri sunt *as-
 sturi ac fraudulentis*, Græci *leves*, Itali *feroces & acris ingenii*.
 Juxta Vitruvium *septentrionales mente stupent*, & sanè *me-
 ruculosi in febris*. Aristoteles in communi dicit, *Eurape-
 os abundare animo, at parum ingenio valere & artibus*. Mar-
 ternus scribit, Gallos esse *amentes & inconsideratos*, ut jam
 nihil dicamus de moribus nationum nostri temporis, qui
 à Barclajo in *icone animorum*, Scipione Claramontio, aliis-
 que describuntur. Tarpesia autem caute magis rigidus
 & stupidus sit necesse est, qui singulares aliquos homines,
 aliorum plane morum, ex nationibus singulis Auctorum
 descriptioni generali opponere, ac scriptores illos male-
 dico ore insectari vellet. Notum præterea est, quod o-
 ptimi aliqui scriptores etiam mores *atatum, fortunarum &c.*
 adumbrent, sicut præclare factum ab Aristotele lib. 2. Rhetor.
 c. 12. 13. 14. & seqq. & nisi fallimur etiam ab Horatio in
 epist. ad Pisones, in qua versu 156, futuro pœtæ præcipit:
atatis cujus que notandi sunt tibi mores, & Aristotelicis conven-
 nientia, nisi quod magnam partem sint concisiora, tradit.
 Præ gaudio, quod occasio carpendi ei subnaferetur,
 credimus, etiam choreas duceret, & exiliret Græbnerus,
 si in

si in nostra historia legisset, quæ apud Aristotelem lib. 2.
 Rhetoric. c. 13. leguntur; *Senes nibi, quicquam pro certo confir-*
mant -- malirosi sunt, malitia enim est, de omnibus in deterio-
rem partem suspicari -- suspiciosi -- neq. valde amant, neq. valde oderunt
-- parvianimi -- illiberales &c. imò si de nobilibus, ea comme-
morassemus, quæ lib. citat. c. 15. habet Aristoteles, orcum
 ipsum in nos commoveret. Quod autem de moribus na-
 tionum, ætatum, fortunarum &c. dictum est, rectè quo-
 que de temperamentis asseritur, quæ & ipsa gentibus in
 genere assignari consueverunt, eò quod plures in illa na-
 tione his vel illis temperamentis sint præditi. Scilicet me-
 rito exhibendi sunt, qui ob ejusmodi effata iniqua alios
 censura premere gestiunt. In Disciplinis etiam aliis oc-
 currunt propositiones nullæ, quæ non sunt *νεκτα πωρις*.
 Incalcat hoc egregiè Doctissimus Philosophus pariter
 & Medicus Philippus Scherbius in dissertat. pro
 philosoph. Peripatet. in Philosoph. Altorffin. p. 11. Audi,
 inquit, si placet Galenum, qui de ratione victus morb. acut.
 omnis doctrina, inquit, ex universalibus recipit incrementum,
 quæ, si perpetua fuerint, primam habent utilitatem, si verò magnâ
 ex parte, secundam &c. Audi Aristotel. 6. Metaph. omnis scientia
 autem est ejus, quod est semper, aut ut plurimum. Intære exem-
 pla, nascitur homo, ut docent physici, decimo mense lunari aut no-
 mo Græcorum. At non est hoc verum *νεκτα πωρις*. Condemnan-
 da igitur propositio? Docent iidem, octimestrem satum non esse
 vitalem: Æstatem esse calidam & siccam, hyemem frigidam &
 humidam: Hominem esse animal 5. digitorum: Admirabiles O-
 ceani *ἀνθρώπων* 24. horis bis fieri: at Euripus in Eubæa 12. ho-
 rum spatio septies fluit & refluit, & talia quidem *οὐρα* novic. In-
 tuere etiam physiognomica apud Hippocratem: quicumque ruffi,
 naso acuto, oculis parvis, mali. Quicumque ruffi senni, oculis ma-
 gnis, boni, item oculi non nictitantes iracundi. Intuere polituæ
 senes

jenes sunt avari: juvenes se putant omnia scire --- depositum
 est reddendum: pupillus sine consensu tutoris non obligatur,
 quid? signa Medicorum illa, quæ ab eis dicuntur familiaria, item
 quæ ea, quæ sunt propria quidem, sed non inseparabilia, tollesne ex
 arte? Tu vero non tolles, si sapias --- denique omnes propè abho-
 rissimos tibi objicio. Quos si Tu propter tuum *κατὰ πᾶν* velles
 Medicis è manibus extorquere, nã illi Te non ut Scabiosum tracta-
 rant, quomodo ego, sed ut furiosum vinculis & compedibus con-
 stringi juberent. Hæc Scherbius, ex quibus, si non didice-
 rit Adversarius, in scientiis multis ferri oportere propo-
 sitiones, quæ non habent, ut dicunt Græci *ἀπὸ πᾶν*,
 propter *ἀπὸ πᾶν* ab aditu disciplinarum meretur arce-
 ri in æternum, ac si impossibilem aliquam propter ejusmo-
 di propositiones generales infestaverit, indignus est, cui
 vel verbo respondeatur. Sufficit nobis, quod major pars
 Silesiorum illo temperamento, quod iis tribuimus, gau-
 deat. Sano enim sensu etiam hîc obtinebit illud, quod
 Juris Naturalis Doctoribus crebro in ore est: *pars major*
jus habet integri, sive, ut cum Thucydide loquamur: *Tam*
in Comitibus, quam in judiciis, vincit pars major. Unde etiam apud
Curtium lib. X. legas: *Eo, quod pars major decreverit, stetur.*

(2) Causatur, quod Silesiorum temperamenta cum
 exterorum constitutionibus confederimus, & quæ Con-
 ringius de malo hypochondriaco & Ascite protulerit, no-
 stris complexionibus attemperaverimus. Quam crassæ
 autem hæ sint petitiones ejus, quod *in principio quesitum*, ex
 antecedentibus elucescit.

Præterea in enormi versatur errore Græbnerus dum
 (1.) existimat, quod aliis symptomatibus stipetur hic vel il-
 le morbus v. g. hydrops, malum hypochondriacum, in
 Helmstadiensi Ascitico & hypochondriaco, aliis in Vratis-
 lavienfi, aliis in phlegmatico, aliis in sanguineo. Tam
 Helm-

Helmstadiensis, quam Vratislaviensis Asciticus cujuscun-
 que fuerit complexionis, tumore pedum, abdominis &c.
 corripitur, difficultate respirationis premitur, siti affligi-
 tur, urinam in exigua quantitate reddit &c. Et sanè si al-
 iter prorsus comparatum esset cum hydrope in Græcia,
 quam in Italia, & in Italia aliter, quam in Anglia, & in hac
 rursus aliter, quam in Gallia & Germania, & tandem ali-
 ter in una parte Germaniæ, quam in alia, & ita res sese ha-
 beret etiam in aliis morbis, æternum vale & Hippocrati &
 Galeno, ac aliis Auctoribus omnibus extra Patriam No-
 stram, morborum naturam explicantibus dicere liceret,
 pessimeque ageretur cum Juventute Silesiaca, quæ in ali-
 as peregrinatur provincias, ut exactam morborum co-
 gnitionem sibi compareret. Sed nemo hactenus ita præ-
 ter Græbnerum deliravit, imò ipse semetipsum probrose
 redarguit, non tam in rudi illo & elumbi *Specimine Medic.*
Præct. Veter. Restitut., sed & in *Animadversionibus*, quibus ple-
 rumque nihil aliud agitur, quam ut verba Auctorum ex-
 terorum, quæ aliquibus nostris textibus respondent,
 transcribantur. Id verum est, quod morborum sympto-
 mata, ratione intensiōis &c. pro diversitate tempera-
 mentorum, aliquo modo variant, at hinc inferendum, neu-
 tiquam est, quod aliis planè symptomatibus eodem morbo
 laborantes phlegmatici, sanguinei, cholericis &c. tententur.
 In febrī maligna, ut exemplo declaremus rem, delirant ho-
 mines, cujuscunq; fuerint complexionis, sed paulò aliter
 comparata sunt deliria sanguineorū, quæ cum aliqua hila-
 ritate, libertate, & jocis conjuncta esse sueverunt, aliter verò
 deliria phlegmaticorum, quæ stupida & obliuiosa esse solent
 aliter autē habent deliria Melancholicorū quæ timida & taci-
 turna plerumq; esse novimus; aliter vacillat mens chole-
 ricorū qui dum delirant, violentias minitantur ac non pro-
 cul

L

culâ furore sunt. Ita verò etiam res habet in aliis mor-
bis.

Quam confusi homo iudicii sit Græbnerus p. 159. pate-
facit, dum Nos de temperamentis p. 201. & seqq. confuse
tractasse asserit, nimirum nulla alia de causa, nisi quod
non more in scholis alicubi recepto, de Erymologia, ho-
monymia, aut definitione &c. egerimus, qui modus tra-
ctandi de temperamentis scholasticus, Historiæ nostræ
minime conveniebat. Alias ita plana sunt omnia, ut af-
firmare audeamus, vix clarioribus verbis intricatam
hanc doctrinam proponi potuisse. Nec erat, cur nos ad
Auctores aliquos, qui de temperamentis disputarunt, re-
mitteret, multo plures nobis cogniti, & non pauci etiam
nominati à Mercklino sunt in cynosur. Med. p. 142.

Prorsus autem anile est refugium Græbneri, quod
quaerit in loco Waldschmidii l. i. Instit. Med. c. 6. de tempe-
ramentis, quo nostra petit verba p. 203. *jucundum nos: raro
præbuit spectaculum &c.* nam verba illa Waldschmidii illos
feriunt, qui credunt, sanguinem *per V. S. extractum in 4. hu-
mores præcipitari*; at hac de re, ne per somnium quidem in
Historia Nostra p. 203. cogitavimus, sed indicavimus tan-
tum, sanguinem, more Malpighiano, aquâ calidâ lotum,
offerre oculis microscopio armatis fibrosam, deturbatis
rubicundis partibus, texturam &c. Enim verò Græbnero
nihil novum est miscere quadrata rotundis, ac in aquis
quærere lepores. Vehementer autem miramur, locum
illum Waldschmidii, quo tota Galenicæ Medicinæ structu-
ra subvertitur, à Græbnero, qui Medicinæ Galenicæ Sator
esse cupit, allegari; sed homo nullius prorsus iudicii nihil
quicquam pensi habet, modò (etiam si longissimè petita oc-
casionè) detur ansa, famam nostram lacerandi. Id quod hic

luculentio probavit exemplo. Prorsus non facimus cum Viro alioquin doctissimo Antonio Billichio, qui quatuor humores in sanguine extra vasa misso oculis respiciendos exhibere voluit. Iste enim in summitate purpurascente sanguinem, in limbis flavioribus & tenuioribus bilem, in parte aquea ad albedinem inclinante, pituitam sero permixtam in fundo sæculentiam Melancholicam reperiri statuit; sed contra cum Clariss. Lowero, aliisque Celeberr. Doctoribus fecimus ac in sanguine sano nihil, præter hæc tria; nempe sanguinis florem, crassamentum purpureum, & serum reperiri persuasimus, & hoc tantum ex Malpighio addimus, istud crassamentum purpureum ita abluui posse, ut textura alba appareat. Quæ, cum ita sint, judicent cordati, annon anili, ut ante diximus, iudicio, Waldschmidii locus contra nos adducatur.

Nisi Græbnerum hæc Vratislaviæ natum & educatum sciremus, ex Animadversionibus ejus in discursum nostrum de aëre, eum sub Bæotica aura lucem aspexisse &c. perluaderi possemus. Adumbravimus aëris constitutionem per totum annum in communi. Græbnerus verò p. 163. raro, inquit, ita se habet; prout nimirum a nobis describitur. In Septembri autem ita se habere ipse inquit. Asperius in Decembri frigus sævire inductione Ann. 1692. 1694. 1695. 1699. 1700. & 1701. ipse probat. Nec habuit, quod de Januario & Februario nobis objiceret, nisi, quod biennio post, id est Ann. 1702. nullam fuisse hyemalem tempestatem hæc mensibus, addat. Mitio rem esse apud nos in Martio & Aprili aërem, negare neutiquam potest, sed iterum provocat ad ante memoratum proximè præterlapsum annum, sæculi hujus secundum. De Majo ipsimet diximus, quod anno 1699. nebulis, pluvi-

is, & ventis fuerit rigidus. Quod Junio, Julio, Augusto æstus quidem nos infestet, sed ille tamen continuus non sit, iterum non obscure igitur agnoscit Græbnerus, adeoque constitutionem aeris ita, quomodo nos descripsimus, sese habere, fateri cogitur, quo ipso crasse sibi contradicit. Ne verò temeraria videatur cuiquam illa nostra determinatio constitutionis aeris in Silesia per quatuor anni quadrantes, perpendi cupimus, etiam à probatissimis Auctoribus idem esse factum; hic unice ad Galen. l. 1. de temperam. c. 4, provocamus.

Unico etiam spiritu quasi diffilari possunt murmura incondita Græbneri contra pauca quædam ex discursu nostro de ventis Silesiacis capita. Austrum in Silesia calidum & humidum esse diximus; Advertarius noster, qui stultissime p. 166. & seqq. nos carpit, quod Austri noxios effectus verbis Liberti Fromondi expresserimus, oppositum ex Galeno, Valleriolo, & Verulamii historia ventorum p. 163. persuadere fatigit. At vel rustici hanc ejus assertionem facile falsi convicerint; Etsi, quando Serenitas Austro spirante in Silesia observatur, etiam atque etiam videndum, annon alii venti cum Austro sint conjuncti. Regulæ & cynosaræ loco habenda est illa Hieronymi Cardani in libr. Hippocrat. de aère, aquis & locis observatio lect. 5. p. 10. Tertiò advertendum est, quod rarò ventus est simplex, sed vel est copulatus cum alio vel mixtus, propter sinus & obliquitates vallium, per quas transit, & cacumina montium &c. quæ cum à Græbnero in Observ. meteorolog. observata non sint, mirum non est, quod tam fœdi errores in illas irrepererint. Alias quod Auster humidus sit, magno consensu Auctores docent. Polchrè Joan. Jovian. Pontanus in lib. de meteor. p. 35. canit:

sed

sed turbidus auster
 Ipse agit undantes. Nimborum in praelia turmas,
 Dux ipsus pluviarum & longè maximus auctor,
 Eductos namque immensum regione per usta,
 Denforum fluctus longinqua ab sede vaporum
 Involvit raptatque agitans, qui deinde soluta
 Fundunt precipites abruptis nubibus imbres
 Diluvioque una absorbent pecudesque virosque,
 Tantum Auster discussa furens per nubila saevit.

Et cum Joann. Garcaus in meteorolog. p. 236. quaesivisset, quae natura Ventorum Australium? respondet: hi sunt calidi & humidi, sanguinei, & aëris naturam induunt, qui aliis omnibus sunt insalubriores. Nam humiditatum & putredinis sunt Auctores & fautores. Danæus etiam in phys. Christian. tract. 2. c. 33. expressis inculcat verbis, quod Venti Australes calidi sint & humidi, sive pluviosi. Itaque cum flant, omnia madent, etiam vestes ipsæ & parietes & lintea, ut est Jobi 37. v. 17. Cujus rei causa est, quod illi venti accumulent nubes, quos è longinquis partibus & regionibus, ad nos detrudunt. Præprimis autem notatum dignissima sunt verba Honorati Fabri in tract. 6. l. 4. de mixt. imperfect. aerijs prop. 41. Ventus, inquit, Australis in Europa calidus est, quia sc. ex Zona torrida multas exhalationes & particulas ignis advehit, quæ nostro aëri admixta & multam caliditatem conciliant. Cum quibus, ut obiter hoc moneamus, pulchrè conveniunt, quæ in Geograph. General. l. 1. c. 20. prop. 16. habet doctissimus Medicus Bernhard Varenius.

(2) Humidus est, quando à mari flat, ut serè in tota Europa, quia multus vapor ex mari eductus halui admiscetur & c. Cum his doctis Viris sexcenti alii concordant, ut cuivis in lectione Auctorum versato constat. Majori certo jure de

caliditate Austri dubitari potest. Nam, ut Isaaci Vossii verbis ex lib. de *Motu marium & ventorum* c. 26, p. 101. utamur *sepius observatum est, flumina gelu adstringi flacibus Austris, quam Borea marino.* Quod si quis thermoscopio exploret, uter apud nos Ventus hyeme frigidior sit Euronotus, an verò Zephyro-Boreas, utique priorem frigidiorē inveniret. Quamvis & illa difficultas facile tolli possit, nam ut ipse Vossius monet, hæc tantum intelligi debent *de locis mari vicinis &c.*

Ventos Aquilonares & occidentales non simpliciter vocavimus plumbeos, sed eos tales fuisse in Majo Ann. 99. præteriri seculi professi sumus. At verò, ut norunt Logicorum filii, a dicto secundum quid, ad dictum simpliciter, non valet consequentia. Rem à nautis explorare licet. Illis hoc tempore ventus potest esse plumbeus, quia cursum navium moratur, & corporibus ipsorum infestus est; qui alio tempore ipsis est aureus. Et quid impediatur, quo minus Boream, propter vim condensandi poros corporis & adusti ingendi alvum &c. Aliquis dicat plumbeum? Occidentalium ventorum damna in vulgus usque notata sunt.

Illam in circulum redeuntem ventorum vicissitudinem, quam Mariotte adstruxit p. 205. non vanam esse diximus, immodica autem carpendi prurigne vexatus Adversarius etiam hinc dicam nobis scribit, quibus tamen satis est ejus confessio p. 165. quod aliquando observetur ille circulus, quo sc. occidentalem sequitur septentrionalis, hunc excipit orientalis aliquanto obscurius, ita, ut post Austrum vices redeant ad occidentalem: nihilominus tamen & nos lubenter fatemur, quod sæpe occurrant particulares causæ, quæ faciunt, ut venti cum anomalia aliqua spirent; Sicuti etiam monitum à Jacob Rohault tract. phys. 3. c. 11. p. 629.

p. 629. Ac hæc causa est, cur Celeberr. Joh. Cleric. l. 3. c. 5. Phyc. ne quidem de ventis, qui terram perfiant, agere voluerit ob summam sc. varietatem respectu frequentie, durationis, vehementiae, & locorum, in quibus sentiuntur. Montes, ita pergit p. 276. Valles, sive, terrarum dispositio, qua aptiores aut ineptiores sunt calori reflectenda, condensatio exhalationum & vaporum tantis in eis, creant mutationes, ut investigacionum, sibiæ singillatim excutienda essent, nullus finis esset futurus.

P. 168. Græbnerus egregie sophisticatur ad verba nostra; *Æstivo tempore adeo frequentes morbi non sunt: ita scribens p. ult. sive p. 216. Mortuus æstate ipsi numerant 305, quod tempus æstivum tribus mensibus, Julio, Augusto & Septembri definiunt.* Atque hoc posterius quidem assertum esse falsam & mendax, jam ante monuimus, nunc hoc addimus, nos in loco hoc non agere de morbis ætatis ann. 99. superioris seculi, sed in genere unice nos asserere quod ætas Vratislaviæ adeo morborum ferax non sit, adeoque sophisticè verba nostra generalia ad jamjam nominatum annum 99. detorqueri.

Pari candore agit p. 169. dum sequentia verba nostra criminatur: *Nullum tempus anni morborum feracius est, quam autumnale.* Atque, inquit, hæc minime coherent, c. p. ult. sive 216. ubi Fore 353. *Autumno autem 225. tantum morbi fuerunt, contra mox citatam Hippocratis sententiam: Autumno acutissimi & maxime lethales.* Nec opus erat Græbneri, ut cohærent verba nostra cum pagina ultima, quia rursum à nobis l. c. non narrabatur, an Autumnus Ann. 99. multis infectis morbis fuerit infamis, sed tantum dicebatur, quod communiter magna morborum messis sit in Autumno. (2.) à Medicis expertis neutiquam ex numero non fuerit morborum. (c) 10

ro mortuorum, numerus ægrotantium colligi debet, fieri enim optimè potest, ut satis multi ægrotent, pauci tamen moriantur; Quod tere semper fit in Autumnò, ubi sanè multi decumbunt, quia hoc tempore pori curis constipantur, sanguis minus fluidus existit, variæ aeris vicissitudines adfunt, excrementa generantur cumulariora, & fructibus multorum corpora distenta sunt, at non statim omnes illi diem obeunt, sed plures cum sanitate in gratiam redeunt. Nec (3.) Hippocrates, quando dicit, quod morbi acutissimi atque exitiales maxima ex parte Autumnò vigeant, id vult, quod morbi Autumnales omnes mortem afferant; sed, Paraphraste Luca Tozzio *part. alter. comment. in Hippocrat. aphorismor.* vel hoc voluit significare Hippocrates, quod morbi acutissimi, qui in Autumnò accidunt, pleurumque in exitium terminentur; vel hoc, quod ejus generis morbi cito ad augmentum perveniant, qua de re prælaudatus Tozzius p. 36. & 37. legi potest. Priorem istam explicationem non obscurè probat etiam Cardanus in *Comment. p. 232.* disertè tradens, quod principaliter de acutis Hippocrates intelligendus sit. Ac ne de his quidem (4to.) Hippocrates sine cautela locutus, notanter adjiciens, magna ex parte. Nam, ne acutissimi quidem morbi Autumnales omnino ac perpetuo mortem afferunt, quando quidem in longius tempus perducti sicuti acutiem amittunt, ita & perniciem, ut iterum Tozzius l. c.

(5) Ver dicitur saluberrimum, non quod nulli morbi in Vere regnent, aut quod nulli moriantur; nam & satis multi in Vere ægrotant, & non pauci diem obeunt, sed, ut in doctrina Hippocr. cum judicio versati norunt, Ver salubre appellatur

(1) quod sanis morbos nullos inducat

(2) quod ægritudines, quæ per hyemem curari non po-

potuerunt, aliquando solvat. Nam quod multis ægris etiam Ver obsit, non fugit Hippocratem, qui Epid. 3. sect. 3. §. 149. hæc habet: *erat omnibus præscriptis gravissimum quidem Ver, & multos occidit, Æstas autem facillima.* Contra Autumnus rectè censetur morbifer, quin etiam sanos in ægritudines varias conjicit, nec morbos in æstate contractos solvit, sed potius noxas eorum auget & intendit, quæ omnia vanus noster Compilerator planè non intellexit. Non possumus autem quin hac occasione attemperemus causas, cur Autumnus sit insalubris, & Ver salubre. Tres earum pandit Cardanus l. c. p. 230. & seqq.

1. Est temperamentum utriusque,

2. inquit, causa est, quia in Vere, cum non exuperent qualitates prævas scilicet nec frigus hyemis, nec siccitas æstatis, & mutatio fit ex frigore ad calorem, quæ longe tutior est, quam ex calore in frigus. At in Autumno sunt opposita - mutatio ex calore ad frigus - & exuperant in eo siccitas & frigiditas, quæ sunt qualitates contrariæ naturæ humane.

3. Causa est, quod in Vere sol accedit ad nos, qui est auctor vitæ, & generationis & conservationis omnium, & Autumno discedit à nobis, ideo siccantur folia arborum & marcescunt omnia, sicuti Vere germinant ac florent.

Reliqua prorsus nos non feriunt, & vel Tyro manibus palpet, Græbneri p. 174. querelas de perplexitate & obscuritate sermonis in ultima Historiæ nostræ pagina, non aliunde, nisi ex ignorantia Latini Sermonis, esse profectas.

I nunc Græbnere, & palam in coronis, in pergulis famam nostram lacera, si nondum te impudentiæ Tuæ pœnitet, serò saltem intelliges, quantum pravitas & inscitia Auctori suo prodesse possit. Tu verò, benevole Lector, M
vides.

vides, quam æstive amictus in arenam prodierit Græbne-
 ros, & ubique lassus, anhelans, & defectus fugam mini-
 tetur. Absque mucronibus peractum est spectaculum,
 quia tantum in recessu, ut fugam occultaret, & simplici-
 rum officeret luminibus, plurimum pulveris concitavit,
 contenti fuimus facili siabello, qua nubeculam istam diffi-
 pavimus, & satis nobis fuit, stramineas casae, in quibus se
 subinde recondit, indice digito monstrare, ex quibus pro-
 jaculis festucas tantum & paleas spargit. Si verò æqua-
 nimitate nostra non fuerit contentus, & vitio nobis ver-
 terit, quod non fuerimus telis acutis usi, ac vulnere
 intentaverimus nequaquam &c. &c. Tu verò

Vale & fave!

F I N I S,

00 A 6374

ULB Halle

002 929 228

3

86

1577

L. N. C. A. C. V.
EXAMEN
ET
CASTIGA-
TIONES

ANIMADVERSIONUM
GRÆBNERIANARUM

In
Historiam Morborum

Qui
Anno præteriti Seculi LXXXIX.
Vratislaviæ graffati sunt.

ANNO M. DCC III.

